

Eticko-pedagogický systém „New Age“ v kontextu sociální pedagogiky

Jolana Sikorová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jolana SIKOROVÁ**
Osobní číslo: **H118277**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Eticko-pedagogický systém "New Age" v kontextu sociální pedagogiky**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na objektivní prozkoumání a posouzení výchovných a vzdělávacích ideálů a záměrů hnutí "New Age";
- na inovace, které vlivem hnutí "New Age" pronikají do alternativního školství, do pedagogiky hlavního proudu, i do běžného života;
- na možnosti využití ideálů "New Age" v sociální pedagogice.

Součástí práce bude textová analýza, zaměřená na detailní rozbor reprezentativních textů hnutí, argumentační analýza a komparace argumentace.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CADDY, E. Findhorn: spirituální komunita. Hodkovičky: Pragma, 2003.

ČESKÝ KLUB SKEPTIKŮ – SISYFOS, Akademie věd České republiky. Věda kontra iracionalita: sborník přednášek. Praha: Academia, 1998.

DVOŘÁČEK, J. a kol. Co hlásá New Age. Velehrad: Refugium Velehrad–Roma, 2000.

HAY, L. Miluj svůj život. Praha: Pragma, 2003.

NOVOTNÁ, E. Sociologie sociálních skupin. Praha: Grada, 2010.

PETRÁK, M. Skrytá autorita: iracionalita a dav v člověku. Praha: Dybbuk, 2011.

PROCHÁZKA, M. Sociální pedagogika. Praha: Grada, 2012.

TYCHO, A. Tak mnoho cest: příručka o náboženství, sektách, New Age a nových duchovních směrech. Olomouc: Spolek moravských nakladatelů, 2001.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Antonín Dolák, Ph.D.

Katedra společenských věd

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

Mgr. Michal Vavřík, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

.....
JOLANA SIKOROVA¹
.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně
17. 4. 2014

.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosažených v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělků dosažených školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce se pokouší zjistit, zda se fenomén New Age, pronikající celou společností, a tedy i edukací, dá pojmout i pozitivním způsobem, jako nástroj sociální pedagogiky a pedagogiky vůbec. V praktické části se zabývá analýzou vybraných textů, aby podrobněji doložila etické a výchovné kategorie a ideje, v názorovém proudu New Age se vyskytující.

Klíčová slova:

New Age, Alternativní, Inovace, Sociální pedagogika, Společnost, Postmoderní, Škola.

ABSTRACT

This theses tries to determine whether the phenomenon of New Age, penetrating the whole society, and consequently education too, can be used by a positive way as a tool of social pedagogy and pedagogy at all. The practical part deals with the analysis of selected texts to substantiate the ethical and educational categories and ideals, which in the philosophical current of New Age can be found.

Keywords:

New Age, Alternative, Innovation, Social Education, Society, Postmodern, School.

*"Svět v zrníčku písku rozeznat,
a nebe v divoké květině,
bezmezný prostor do vlastních dlaní brát
a věčnost prožít jen v hodině."*

William Blake

Děkuji vedoucímu práce, panu PhDr. Mgr. Antonínu Dolákovi, Ph.D. za vstřícný přístup a cenné rady. Děkuji také své rodině, zejména manželovi, za podporu a trpělivost.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně dne 24. dubna 2014

Jolana Sikorová

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 DEFINICE NEW AGE	11
1.1 FENOMÉN NEW AGE.....	11
1.2 NEW AGE A JEHO POZICE V SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI	16
1.3 ZÁKLADNÍ ZNAKY NEW AGE.....	22
2 PEDAGOGICKÉ INOVACE V SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI.....	26
2.1 PEDAGOGICKÉ INOVACE VE ŠKOLSTVÍ HLAVNÍHO PROUDU	27
2.2 PEDAGOGICKÉ INOVACE V ALTERNATIVNÍM ŠKOLSTVÍ.....	29
2.3 INOVACE V RODINNÉ VÝCHOVĚ.....	34
2.4 PEDAGOGICKÉ INOVACE V KONTEXTU SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY A NEW AGE	38
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	39
3 TEXTOVÁ ANALÝZA	40
3.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY:	40
3.2 ANALÝZA VYBRANÝCH TEXTŮ	41
3.3 PŘEHLED KATEGORIÍ	67
4 VÝSLEDKY TEXTOVÉ ANALÝZY	69
4.1 KATEGORIE	69
4.2 ZOBECNĚNÍ ZÁVĚRŮ	73
ZÁVĚR	74
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	75
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	78
SEZNAM TABULEK.....	79

ÚVOD

Hnutí New Age: kontroverzní téma, o kterém bylo mnoho napsáno, ať už z pohledu jeho stoupenců, nebo z pohledu jeho odpůrců. Je nesporné, že veřejnost je jím do jisté míry ovlivňována. Někteří autoři důrazně varují před škodlivostí myšlenek a vlivu New Age na mládež a celou společnost. Často se rekrutují z řad příznivců křesťanských církví, které se cítí být hnutím napadány a cíleně potírány. Za úpadek morálky a etických norem, za většinu patologických jevů, může údajně "amerikanizace"¹ a cílená propaganda hnutí New Age, které si neklade za cíl nic menšího, než ovládnout celý svět.²

Na straně druhé zde máme často nekritický obdiv ke všemu, co lze nazvat okultismem, knihkupectví jsou zavalena duchovní literaturou, internetové stránky jsou plné zaručených informací, převzatých "chanellingem" od jiných civilizací ve vesmíru. Lidé, hledající východisko ze své osobní krize, zde často hledají návod, jak žít smysluplný život.

Ačkoli jsou i autoři, kteří na problematiku nabízejí pohled neutrální³, často se vážky přiklánějí více méně skrytě na jednu či druhou stranu. Nabízí se otázka, zda lze v ideálech hnutí New Age, respektive v inovacích jím inspirovaných, nalézt pozitivní východiska pro výchovu mládeže a směřování našeho života obecně. Existuje-li alespoň v některých odnožích New Age etický a pedagogický systém, který je hoden následování, měl by být prozkoumán a dokumentován. Protože se jedná o fenomén, který těžko můžeme potlačit, je na místě podívat se, jak bychom jej mohli využít v náš prospěch.

Protože textů na dané téma existuje velké množství, vyberu několik málo, které prozkoumám s cílem nalézt v nich pravidla etická i výchovná, porovnat je, objevit systém, jakým se hnutí New Age prezentuje, zjistit, jakým způsobem souvisí se sociální pedagogikou, a jak se projevují inovace, které pronikají do školství a do našeho běžného života.

¹ KONEČNÝ, Šimon. *Negativní aspekty vlivu New Age na mládež v České republice* [online]. 1996 [cit. 2013-05-07]. Dostupné z: www.denca.eu/pdf/diplomka.pdf.

² MALÝ, Radomír. *New Age je nejnovější stádium zednářství. Požaduje totalitní světovládu* [online]. 2013 [cit. 2013-05-07]. Dostupné z: <http://euportal.parlamentnilisty.cz/Articles/9995-new-age-je-nejnovejsi-stadium-zednarstvi-pozaduje-totalitni->.

³ ZBÍRAL, David. *New Age a novopohanství* [online].2007 [cit. 2013-05-07]. Dostupné z: <http://www.david-zbiral.cz/NewAge.htm>.

Cíl bakalářské práce

Tato práce si neklade za cíl polemizovat s kritickými proudy, jež se vůči New Age vymezují. Osobně nahlížím na problematiku spíše z hlediska příznivce postmoderního uvažování. Hledám důvody, důkazy, argumenty, abych zdůraznila kladný vliv pozitivního myšlení jako nástroje sociální pedagogiky, a to jak u dětí, tak i u působení na dospělé.

Jako výchozí předpoklad beru, že hnutí New Age vytváří svůj etický a pedagogický systém, jehož myšlenky ovlivňují pedagogické inovace ve školství, stejně jako celou společnost, vědomě či podvědomě.

Cílem mé práce bude objektivní prozkoumání a posouzení výchovných a vzdělávacích ideálů a záměrů hnutí New Age, a to s důrazem na jejich souvislost s pedagogickými a výchovnými inovacemi, které se objevují v alternativním školství, v pedagogice hlavního proudu, a také v životě dospělé populace. Pokusím se zjistit, jaké možnosti v kontextu se sociální pedagogikou hnutí přináší, nebo čeho bychom se měli naopak vyvarovat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINICE NEW AGE

1.1 Fenomén New Age

New Age (Nový věk) představuje světonázorový proud, vzniklý ve druhé polovině 20. století v USA, který v souvislosti se současným stavem společnosti, Země a lidstva upíná svou naději ke změnám, jež přijdou s přechodem Slunce ze znamení Ryb (duality) do znamení Vodnáře (jednoty), a budou způsobeny transformací vědomí jednotlivců i celku. Tato změna má zasáhnout všechny oblasti lidské činnosti, a způsobit tak přechod od aktuálního racionalisticko-mechanistického chápání skutečnosti k pojetí člověka, lidstva, přírody, Země a vesmíru jako celku, kdy vše je propojeno se vším v dokonalé harmonii.⁴

Počátky „hnutí“ New Age se historicky vztahují až do 19. století k H. P. Blavatské, která založila Teosofickou společnost. Tato společnost se zabývala okultními naukami. Její hlavní tezí byla myšlenka, že člověk se vyvíjí v dokonalejší bytost v mnoha inkarnacích, prostřednictvím tzv. duchovní evoluce.⁵ Údajně byla Blavatská ve spojení s duchovními bytostmi, mahátmy, kteří měli nehmotnou podobu.⁶ Pojem New Age použila podle některých zdrojů poprvé ve svých spisech Blavatská⁷, podle jiných jedna z jejích pokračovatelek, Ann Bailey ve svém díle *Kristův návrat*.⁸ Jako platforma, na které New Age vyrůstá, bývají uváděny jak západní nauky navazující na hermetismus (rosenkruciáni, zednáři, apod.), tak myšlenky východních učeních (súfismus, buddhismus, hinduismus atd.).⁹ Spojitost hermetismu s Aleisterem Crowleyem, zakladatelem Řádu Zlatého úsvitu

⁴ *Filosofický slovník*. Praha: Knížní klub, 2009, 358 s. ISBN 978-80-242-2582-1. S.238.

⁵ TYCHO, A. P. *Tak mnoho cest*. Olomouc: Spolek moravských nakladatelů, 2001, 308 s. ISBN 80-238-7253-2.

⁶ Tyto bytosti se jmenovaly KooHoomi a Morya (Tycho, s. 116). Podle jmen jsou to tzv. Nanebevzatí mistři, kterých je v některých publikacích zmíněna celá řada. Např. autorky DoreenVirtue, nebo Petra Schneider. Mezi Nanebevzaté mistry patří podle nauky New Age i Ježíš, což je fakt, který křesťanští odpůrci New Age nemohou z principu akceptovat.

⁷ ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Na nových stezkách ducha: přehled a analýza současné religiozity*. Praha: Vyšehrad, 2010, 261 s. ISBN 978-807-4290-602.

⁸ TYCHO, A. P. *Tak mnoho cest*. Olomouc: Spolek moravských nakladatelů, 2001, 308 s. ISBN 80-238-7253-2.

⁹ Tamtéž.

a údajným černým mágem, je možná jedním z důvodů, proč se k New Age vztahují v křesťansky smýšlejících kruzích tak negativní konotace.¹⁰

Pojem Věk Vodnáře, Age of Aquarius, je spojen s Marylin Ferguson, jež ve své knize *Aquarian Conspiracy* navrhuje nové uspořádání světa.¹¹ To se uskuteční změnou světového paradigmatu, což znamená *„přechod z věku ryb do věku vodnáře: přechod od analytického, diferencujícího způsobu nazírání, od lineárního časového schématu, od descartovského a mechanistického pojetí prostoru k celostnímu, holistickému pohledu na skutečnost. Vše bude vnímáno v kontextu absolutního celku, který do svého rámce pojme a sjednotí veškerou mnohost světa. Člověk jako vesmírná bytost bude svým novým, tzv. rozšířeným kosmickým vědomím vnímat skutečnost jako obrovskou organickou jednotu, univerzalitu, ve které má všechno své nezastupitelné místo a kde bytostně souvisí jedno s druhým a všechno se vším.“*¹²

Tato změna má být východiskem z celosvětové krize, jež zahrnuje všechny oblasti lidského života. A protože New Age usiluje o spojení spirituality s vědou, školstvím, medicínou, o celostní a celistvý pohled na člověka a jeho život na Zemi, o prosazení humanity proti agresivitě, je spojováno i s feminismem, jako protikladem a lékem na patriarchálně a hierarchicky uspořádanou společnost, ve které je základem života boj a výkon, a také s důrazem na ochranu životního prostředí, kterou nepřilíš lichotivě nazýváme environmentalismem či ekologismem.

Často je New Age spojováno s protesty a kontrakulturou šedesátých let, které zejména v Americe vznikly jako reakce mládeže na nespokojenost se životem, jaký jim nabízela současná společnost¹³. Samotný pojem „New Age“ vzbuzuje asociace související s LSD, psychedelickou hudbou, hippies, volnou láskou, žitím v komunách, protestsongy, Formanovým muzikálem *Vlasy* a písní *Aquarius*.

¹⁰ Stejně negativní jako k jakýmkoli hracím kartám, ale v souvislosti s hermetismem a kabalou zejména Tarotu, který je velice populární a k dispozici v nesčetných variantách.

¹¹ FERGUSON, Marilyn. *The Aquarian conspiracy: personal and social transformation in the 1980s*. Los Angeles: Tarcher, 1980. ISBN 08-747-7191-9.

¹² WOLF, Josef. *Kdo je, kdo není v hnutí nového věku*. Praha: Votobia, 2000. ISBN 80-7220-092-5.S.17

¹³ LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. Brno: Masarykova univerzita, 1997, ISBN 80-210-1645-0.

Mnozí autoři se shodují, že „hnutí“ New Age je na ústupu, srov. např. Štampach:

"Vše nasvědčuje tomu, že mohutná iniciativa šedesátých let spojená s psychedelickou subkulturou, zkušeností „ubité generace“ a dětí květin, transpersonální psychologii a šamanskými experimenty zůstala romantickým snem a je minulostí (...). Protagonisté hnutí, jsou-li ještě naživu, jsou lidmi z první poloviny 20. století. Další generace si jistě něco vzala, ale šla jinými cestami."¹⁴

Co si pod pojmem „hnutí New Age“ tedy představit? Pokud se někdy jednalo o hnutí, které by jako takové mělo splňovat určité parametry, např. jednoznačné vůdce a jednoznačně dané ideové základy, nyní se jedná spíše o síť, která má určité společné prvky, charakteristiky.¹⁵ Konspirační teorie antikultovních autorů jistě v New Age hnutí spatřují, neboť něco jako volná názorová „vlna“ by se těžko mohlo cíleně zaměřovat na převzetí vlády nad světem, kdy již údajně „obsadila“ takové významné organizace jako OSN nebo UNICEF.¹⁶

Pokud by pojem New Age byl ustupující, mrtvý, nezajímavý, těžko by vzbuzoval takové negativní reakce ve svých odpůrcích. Je však zřejmé, že došlo k proměnám idejí, myšlenek či cílů, tak jako došlo k proměnám společnosti. V současnosti se začíná objevovat pojem Next Age, který má označovat dobu, kdy se individuální rozvoj jedince klade na první místo. To neznamená, že by snad New Age zmizelo, pouze se přetransformovalo v jiné podoby.¹⁷ New Age se dostává do spojitosti se stavem postmoderní společnosti, kdy jedním z problematických jevů je konzumentarismus.

Hnutí New Age vyrůstalo především v Americe, na základě Hnutí lidského potenciálu, které bylo reakcí na rychlý poválečný vývoj.¹⁸ Pod hlavičku Hnutí Nového věku Wolf zařazuje nejrůznější náboženské směry, kultury a sekty, jako například Scientologii, již považuje za jednu z největších a hlavních odnoží New Age.¹⁹ Během času získaly tyto

¹⁴ ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Přehled religionistiky*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-807-3673-840.S.178.

¹⁵ LUŽNÝ.

¹⁶ Nalézáme práce autorů, kteří se snaží objektivně posuzovat škodlivost vlivu New Age na populaci, zejména mládež (např: Konečný, viz výše). Jeví se vhodným zabývat se také potenciálně škodlivým vlivem konspiračních teorií.

¹⁷ ŠTAMPACH. *Na nových stezkách ducha*.

¹⁸ WOLF, Josef. *Kdo je, kdo není v hnutí nového věku*. Praha: Votobia, 2000. ISBN 80-7220-092-5.

¹⁹ Tamtéž.

skupiny sociální, alternativní a ekonomický charakter, s užitím spirituálních a psychologických prvků. Tato "americký chápaná spiritualita"²⁰ se samozřejmě liší od evropských náboženských tradic, jde o nově chápaný přístup k pomoci lidem.²¹

Nejcennější přínos zde má "samotný moderní náboženský proud, který je založený na snaze o náročný a progresivní program, vycházející z vysoké vědecké a filosofické úrovně, a (...) představuje to nejlepší v New Age, jak v kategoriích etických, tak náboženských a filosofických."²²

Méně hodnotný je tzv. popularizující proud, který není tak intelektuálně náročný, o to však přístupnější "běžné" populaci. Každý z nás není filosofem, a přesto potřebujeme nalézt odpovědi na své otázky. Kritizovat lze přílišné zjednodušení, které umožňuje vyvozovat zjednodušené závěry.²³ Zde také můžeme nalézt různou literaturu, kurzy, zasvěcení, kde jde o znatelný ekonomický prospěch. Proto mohou takové "duchovní nauky" působit poněkud konzumně a prospěchářsky. Pozor bychom si měli dát na suverény, kteří hlásají své myšlenky bez toho, aby je podložili seriózními základy.²⁴

„Ukázalo se, že nervová soustava člověka je schopna reagovat jen na určitý počet nových podnětů a jen do určité míry. Nemůže být trvale příliš zatěžována a přetěžována. Musí mít k dispozici psychické ventily, psychický oddech, duševní vyrovnání. Proto v šedesátých letech vznikla tzv. humanistická psychologie, spojená se jmény slavných psychologů Abrahama Maslowa, Ericha Fromma a Viktora Emanuela Frankla.“²⁵

Zejména Frankl a jeho psychologie smyslu, logoterapie, při které se s pacienty snaží o nalezení smyslu života, a vede je, aby sami objevili, proč mají žít, když se dostali do svojí aktuální tíživé situace, je zde inspirativní.

Smysl života jednoho dne začne hledat každý z nás, jakmile máme zabezpečeny své základní potřeby. Podle Rabana přes veškerou snahu o vědeckou objektivitu není člověk svou podstatou uzpůsoben pro nihilismus, potřebuje mít vědomí smyslu života,

²⁰ Tamtéž, s. 45.

²¹ Tamtéž.

²² Tamtéž, s. 42-43.

²³ Tamtéž.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Tamtéž, s. 44.

transcendence, něčeho nad sebou, co jej přesahuje, kam nevidí, co jen tuší a v co doufá.²⁶ Máme co jíst, kde bydlet, máme práci, určitý příjem, rodinu, přátele. Přesto ale nejsme spokojeni. Něco nám chybí. Jaký to má všechno smysl? Proč jsme tady? Jak jsme se sem dostali? Existuje Bůh? Je nad námi nějaká vyšší moc, nebo je náš život dílem náhody?

Jednodušší mají odpovědi na takové otázky lidé, kteří byli od dětství nábožensky či filosoficky vedeni určitým způsobem, který jim pomáhá se orientovat ve světě i v sobě samých. Domnívám se, že pokud je jejich náboženské či filosofické stanovisko silné, jejich zmatek je menší, než u těch, kteří takový základ z rodiny nemají. To ovšem neznamená, že se nedostanou do situace, která může jejich životní postoj narušit a zpochybnit. A taková krize je potom důvodem změn, hledání nového, třeba i pokusů o svépomocné řešení nějakou formou autoterapie.

„*Stále uvažujeme o smyslu života.*“²⁷ A takové úvahy nás vedou k hledání. Při svém hledání životních pravd získáváme mnoho zkušeností a vstupujeme na různá rozcestí, rozhodujeme se pro rozličné cesty, kudy se vydáme dál. Pokud máme štěstí, dostane se nám na našich výpravách rady a vedení moudřejších a zkušenějších, někdy se nám však stane, že zabloudíme. Wolf zdůrazňuje, že abychom žili smysluplně, potřebujeme mít reálné představy o skutečnosti, dobře znát sami sebe se svými klady a zápory, určit si hodnoty, zásady a hranice, podle kterých budeme žít. Mezi takové hodnoty patří i náboženské (či nenáboženské) přesvědčení. Wolf zde postuluje, že žít bychom měli především pro ostatní, nejen pro sebe.²⁸ Tato pravda, již absorbujeme prostřednictvím naší výchovy, je však mnohdy příčinou našeho „neštěstí“. Pokud budeme sobci či plochými osobnostmi, nebo dokonce manipulátory, tuto zásadu si k srdci příliš brát nebudeme. Pokud však jsme lidé, kteří opravdu nemyslí jen na sebe a na ostatní ohled berou, může se nám snadno stát, že nikdy nebudeme dělat nic kvůli sobě, ale vše pro druhé, že budeme trpět pocitem viny, když sami sobě něco dopřejeme, nebo řekneme bližním ne. Důležité je zde najít vyrovnanost, a to především v postoji ke svému já, k sobě samým.

Bezpečí, které dříve lidem poskytovalo církevní společenství, a tradiční společnost jako taková, se svými jasně danými pravidly, kdy si mohli být poměrně jistí tím, co je správné

²⁶ RABAN, Miloš. Duchovní smysl člověka dnes: od objektivního k existenciálnímu a věčnému. Praha: Vyšehrad, 2008, 394 s. ISBN 978-807-0219-331.

²⁷ WOLF, s. 9.

²⁸ WOLF.

a co ne, a z toho plynoucími způsoby chování a jednání, v dnešní době neexistuje. Můžeme si vybrat z mnoha možností, jak naložit se svým životem, a abychom to dokázali zvládnout, často hledáme oporu v něčem nad námi, co, jak chceme věřit, nás vede a chrání. Z toho důvodu se někteří obracíme k tradičním církvím, jiní, ovlivnění např. ateismem, který nám byl vštěpován v minulém režimu, jsme přístupnější alternativním směrům duchovní cesty.

1.2 New Age a jeho pozice v současné společnosti

New Age je široký proud názorů a idejí, který proniká celou dnešní vyspělou (západní) kulturou, jako fenomén, který vzbuzuje ve společnosti různé reakce. Jak přistupuje ke společenským jevům tzv. „běžná populace,“ je do značné míry ovlivňováno způsobem, jímž je o nich veřejnost informována ve sdělovacích prostředcích, ať již se jedná o televizní vysílání, internet, literaturu či tištěná periodika.

Veřejnost, podle toho, k jakým názorovým proudům se přiklání, buď o New Age nic neví, nebo má k němu neutrální, respektive kladný postoj (ať už zařazuje svůj zájem o nadpřirozeno vědomě do této kategorie, či nikoli), případně pod vlivem svého náboženského či vědeckého přesvědčení zaujímá pozici odmítavou. V duchu antikultovních metod argumentace,²⁹ kdy kdokoli, kdo si třeba nechá vyložit karty, je ve styku se škodlivými okultními praktikami, můžeme například jakékoli spojení se zdravou výživou považovat za spojení s New Age. Alternativní životní styl, který se začíná pomalu ale jistě stávat běžnou součástí naší každodennosti, je stejně v kurzu, jako zájem o vlastní zdraví, které je z celostního hlediska spojeno se zdravím psychickým. V souvislosti s tím, jak se rozmáhá konzumní způsob života, nabídky sortimentu, který je nám k dispozici, jsou velmi široké ve všech oblastech, ať se to již týká klasických artiklů zboží, služeb, či duchovních nauk, tedy i zdraví.

Kritické hlasy, protestující proti New Age, argumentují, že všemožné alternativní metody léčení, s NA spojované, jsou velice lukrativním obchodem pro jejich poskytovatele, že jde vlastně pouze o zisk.³⁰ Zastánci alternativní medicíny oponují, že velmi dobrým obchodem

²⁹ The New Age Movement-HowShould a Christian Respond?. *DiscernIt* [online]. 2007 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://kimolsen.wordpress.com/2007/09/15/the-new-age-movement-how-should-a-christian-respond/>

³⁰ ŠTAMPACH. *Přehled religionistiky*.

je přece i farmaceutický průmysl, který se také tváří jako samospásný, vždyť vše přece dělá jen pro naše dobro. Nakonec se každý musí rozhodovat sám, jakým metodám léčby dá přednost. Většinový názor, že věřit léčbě prostřednictvím energií, ovlivňováním harmonie čaker, či homeopatií, je iracionální, však převládá.

Iracionalita je jedním z charakteristických znaků New Age, jak je uvádí Zbiral,³¹ kde ovšem tento prvek nemá tak negativní konotaci, jako z pohledu vědeckého. V současné vědě iracionalita nemá místo, protože co je iracionální, není vědecké, není podloženo důkazy, a proto nemá takřkajíc právo na existenci. Jsou to pouhé fantazie, mýty, nesmysly. Tak na iracionalitu a vše nevědecké, tedy to, co není v souladu se současným vědeckým paradigmatem, pohlíží například odborníci sdružení v klubu Sysifos, který si dle svého vyjádření klade za úkol potírat škodlivé bludy, jež generuje společnost „tolerovaná“ esoterická obec. Členové sdružení udílí každoročně anticenu Bludný balvan kandidátům, kteří podle nich obzvláště křiklavě porušují pravidla zdravého rozumu, vědeckých mezí, a tedy racionality.³²

Pokud budeme tento, poněkud zredukovaný, náhled aplikovat na vše v našem životě, narazíme na rozumem nezměřitelné, přesto však existující jevy. Pomineme-li emocionální kategorie, jako je např. láska, štěstí, strach či vina, existuje také intuice. Emoce jsou důležitou složkou naší osobnosti, která má významný podíl na tom, co si budeme či nebudeme pamatovat, jakou důležitost budeme událostem, informacím či problémům přikládat. Emoce v rukou zručného manipulátora jsou nitkami, kterými nás ovládá, pokud mu to dovolíme. Emoce nám velí chránit, co je nám svaté, co je pro nás důležité, bránit rodinu, děti, domov, své přesvědčení. Na druhé straně jsme od dětství nabádáni k tomu, abychom své emoce kontrolovali, neboť vyjádření emocí, zejména těch negativních, je považováno za nevhodné a společensky nepřijatelné. Měli bychom zřejmě být výkonní, emocionálně vyrovnaní, odolní stresu a za každých okolností se chovat a jednat racionálně, abychom se přizpůsobili svému okolí, byli konformní.

K tomu, jak píše Petrák, jsme formováni evolucí, kdy nás jako jedince okolnosti přiměly chovat se konformně, tedy v souladu s chováním skupiny. Ti, kteří vybočovali svým

³¹ ZBÍRAL.

³² HEŘT, Jiří, ed. a ZLATNÍK, Čeněk, ed. *Věda kontra iracionalita: sborník přednášek [Českého klubu skeptiků - SISYFOS a AV ČR]. 4.* Praha: Věra Nosková, 2008. ISBN 978-80-903320-4-1.

nadprůměrným chováním, byli přinuceni se přizpůsobit. V případě, že se jedinci neadaptovali, byli odstraněni, zabiti. Proto se šířila v genech i v děděných vzorcích chování informace, že chovat se konformně je nejlepší strategií přežití. Tím Petrák vysvětluje, proč tak toužíme podléhat nějakému vedení, k někomu či něčemu se přimknout, a to obhajovat, byť objektivní skutečnosti a argumenty hovoří pro naprostý opak toho, čemu věříme. Víru tak vysvětluje jako iracionální jev.³³

Víra v neomylnost vědy a v její výsostné právo určovat, co je pravdivé a co není, se v určitém úhlu pohledu může také jevit jako iracionální. Ten, kdo obhajuje svou pravdu, stojí vlastně v opozici proti pravdě jiné, přesvědčen, že „naše strana, náš kmen“ je ten civilizovaný. Ten, kdo určuje, co je správné a co ne. Pokud se vrátíme zpět k emocím, jednou ze základních a nejsilnějších emocí je strach. Protože každý z nás se něčeho bojí, ať si to sám sobě přiznává, či ne, jsme ovladatelní prostřednictvím svého strachu.³⁴ Tím, že budeme demonizovat určité jevy či skupiny, posílíme tak strach z nich,³⁵ a tím víru v opačnou, bezpečnou alternativu. Není důvod, proč by mechanismus demonizace nefungoval v jakémkoli případě, tedy i v boji vědeckých kruhů proti iracionálnímu myšlení, či v případě antikultovních hnutí. Nutnost a povinnost ukazovat svým ovečkám cestu pravou mají na svých bedrech tradiční církve. Ačkoli z vědeckého hlediska se také pohybují na půdě iracionální, mají s vědou společný cíl, a to poukazovat na nebezpečí plynoucí z alternativních směrů religiozity.

Petrák uvádí, že je rozdíl mezi vírou a spiritualitou. Ačkoli jsou to rodné sestry a v mnohém se překrývají, podporují a doplňují, víra se proti přílišné míře spirituality brání, protože zatímco víra podporuje chování, jednání a smýšlení jednotlivců ve prospěch skupiny (a tím jsou jedinci lépe ovladatelní), spiritualita naopak podporuje rozvoj jednotlivce, jeho osobní duchovní vývoj a seberealizaci. To se nelíbí např. katolické církvi, která před přílišným vyhledáváním mystických zážitků varuje.³⁶

³³ PETRÁK, Milan. *Skrytá autorita: iracionalita a dav v člověku*. Praha: Dybbuk, 2011. ISBN 978-80-7438-053-2.

³⁴ Strach jako manipulativní nástroj čas od času použijeme všichni. Vážné to začíná být ve chvíli, kdy je tento nástroj používán masově, cíleně a krutě.

³⁵ PETRÁK.

³⁶ Tamtéž.

Jedním z charakteristických znaků New Age je právě spiritualita a důraz na individuální rozvoj osobnosti a ducha. Protože svým charakterem je New Age částečně „hnutím“ náboženským, je chápáno většinou z tohoto pohledu. Religionista Dušan Lužný označuje hlavní oblasti a způsoby vnímání daného úkazu takto:³⁷

oblast teologická: za prvé je to pozice odmítnutí, kdy „právě konfrontace nauky nových náboženských hnutí se základními prvky křesťanské doktríny (víry v Boha, v Ježíše Krista jako jeho Syna, v ducha svatého atd.) rozhodnou měrou přispívá k odmítnutí hnutí, která se snaží o inovaci (reinterpretaci) křesťanské nauky, a samozřejmě také těch, jež z křesťanství nevycházejí.“³⁸ Rivalita je zde pochopitelná, pokud přihlídneme ke statistikám,³⁹ které hovoří o klesajícím počtu věřících křesťanů,⁴⁰ a naopak zvyšujícím se počtu věřících v „jiné“ hodnoty. V naší republice dle sčítání lidu v roce 2011⁴¹ bylo cca 3,60 mil. občanů bez náboženské víry, cca 4,66 mil. občanů nevedlo, k jaké víře se hlásí. To, domnívám se, dává podněty pro „získávání nových oveček“ a strach ze ztráty těch stávajících. Logicky tak vzniká konkurenční prostředí, které poskytuje prostor nevraživosti. Podle Lužného „některé teologicky orientované autory vede studium nových náboženství, a zvláště pak zkoumání a hodnocení New Age, k přesvědčení, že jde o dílo d'áblovho (...).“⁴² A jako takové je ho třeba zničit.

Z této premisy vychází antikultovní hnutí, která jako svůj cíl mají informovat (a odrazovat) občany o škodlivosti jakékoli cesty, odlišné od křesťanské nauky, a neváhají za tímto účelem vytvářet i různé konspirační teorie, aby ukázali, jak silná, rozvětvená a škodlivá je celosvětová síť New Age.⁴³ Vstřícnější a tolerantnější je druhý přístup, kdy autoři jsou ochotni k dialogu, jsou ochotni připustit „rovnost náboženských přesvědčení,

³⁷ Respektive se to vztahuje na celou oblast Nových náboženských hnutí - NNH.

³⁸ LUŽNÝ, s. 14.

³⁹ *Sčítání lidu, domů a bytů 2001* [online]. 2005 [cit. 2014-02-21]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/index>

⁴⁰ Např. k Římskokatolické církvi se v roce 2001 hlásilo 2,74 mil. obyvatel, v roce 2011 1,08 mil. obyvatel.

⁴¹ *Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. 2011 [cit. 2014-02-21]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30719&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>

⁴² LUŽNÝ, s. 14.

⁴³ Srovnej např. *Cesta panujícího Olomouc* [online]. 2014 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://cesta-panujiciho.cz>

resp. vychází z práva na vlastní náboženské přesvědčení.⁴⁴ Tedy se snaží nalézt společný základ pro hodnoty a postoje, které vyjadřují odlišná náboženská přesvědčení.

oblast psychologická: zabývá se psychologickými příčinami, proč se lidé uchylují k New Age (NNH), jakým způsobem a proč jsou ovlivňováni stávajícími členy a vůdci určitého sdružení, jaký je psychologický profil jedince, který je například náchylnější ke vstupu do sekty. Psychologové považují za podstatné, jaké potřeby jedince jsou v daném NNH uspokojovány.⁴⁵ Tato oblast je propojena s humanistickou a transpersonální psychologií, zejména s teoriemi A. Maslowa, S. Grofa a také s teorií smyslu (logoterapií) V. E. Frankla.

oblast sociologická: náboženství „může být studováno na různých úrovních: v rovině celospolečenské, resp. v rovině sociokulturní, v rovině náboženských skupin i v rovině individuálního života. (...) V rovině sociálních skupin studuje (sociologie náboženství) institucionalizaci náboženského života a vytváření náboženských organizací, přičemž pracuje se základní typologií náboženských skupin – církev, denominace, sekta a kult. Na této rovině studuje také strukturu skupiny, resp. rozložení moci ve skupině. V rovině života jedince sociologie zkoumá především proces náboženské socializace a konverze, tzn. vliv náboženství na identitu jedince (...).“⁴⁶

Rovina sociálních skupin se tak prolíná s psychologickou rovinou a tím pádem je zde prostor jak pro vznik, tak pro prevenci sociálně patologických jevů. Jedinec, který není přijímán svou referenční a primární skupinou, nalézá si skupinu náhradní⁴⁷ a tou může být nejen parta kamarádů, kteří nejsou zrovna ideálními vzory charakteru, nebo také jakákoli jiná skupina, ať už vyšíváček, či novodobých čarodějnic. Existuje také nebezpečí negativních jevů plynoucích z náboženské intolerance, které závisí na postojích jednotlivých účastníků.

Štampach uvádí tři pojetí mezináboženských vztahů, (která nemusí mít ostře vymezené hranice)⁴⁸, a to: náboženský exkluzivismus: „*Máme pravdu, a sice celou a nezkreslenou*

⁴⁴ LUŽNÝ, s. 14.

⁴⁵ LUŽNÝ, s. 16.

⁴⁶ LUŽNÝ, s. 18.

⁴⁷ NOVOTNÁ, Eliška. *Sociologie sociálních skupin*. Praha: Grada, 2010, 120 s. ISBN 978-802-4729-572.

⁴⁸ ŠTAMPACH. *Přehled religionistiky*. S. 194.

a jedinou pravdu.⁴⁹ Štampach uvádí, že „vlastník pravdy je ochoten strpět, že se druzí mylí“⁵⁰, tedy že je možná určitá náboženská tolerance, i přes vědomí té jediné pravdy, kterou protistrana nesdílí. Ovšem může tomu být i tak, že jsou stoupci jiných pravd potírání, případně cíleně přetahováni na stranu dominantního náboženského proudu, a to i z důvodu příslibení nějakých výhod (proselytismus).⁵¹ Jak se můžeme dočíst u Petrů, takový mechanismus funguje nejen u náboženských skupin, ale také v politice, neboť politika je svým způsobem také náboženství.⁵² Naproti tomu náboženský inkluzivismus představuje názor, jenž ponechává každému jeho jedinečnost,⁵³ a přistupuje na dialog, kdy „na intelektuální rovině hledá inkluzivistka spíše možnost shody i u významných doktrinních rozdílů, v praxi jde především o to, zahrnout stoupence jiných náboženství mezi ty, kdo kráčí ke spáse. Inkluzivní model respektuje rozdíly, ale vidí možnosti shody, uznává společný prostor a nebrání se ani vzájemnému ovlivňování. Rizikem takového přístupu může být, že se odlišnost jiného náboženství nebere dostatečně vážně, hrozí riziko, že druhý bude „pohlčen v objetí.“⁵⁴

Tady spatřuji malý rozdíl proti náboženskému pluralismu, který je častý v postmoderním uvažování, kdy je rozmanitost názorů a přístupů vítána. New Age hodnotím jako spadající pod oba tyto pohledy. Štampach se pozastavuje nad tím, že pluralistický postoj není překvapivý u někoho, kdo stojí mimo náboženské vazby, ale u stoupence nějakého náboženství je podivné, že je tak tolerantní.⁵⁵ Jakoby bylo samozřejmé předpokládat, že pokud máme nějakou víru, musíme se za ni brát a vymezovat se proti ostatním, kteří ji s námi nesdílí, případně je zachraňovat od jejich pomýlených názorů. Zde se projevuje nejen strach z odlišností, které nás (fiktivně) ohrožují, ale také niterná část našeho já, která se cítí raněna, pokud někdo uráží či nerespektuje její názor, víru, přesvědčení, základ vidění světa. Máme potom tendenci reagovat neobjektivně, agresivně či posměšně vůči těm, kteří s námi nesouhlasí. Co na tom, že tak mnohdy opakujeme chování protistrany, které se nás tak dotklo.

49 Tamtéž, s. 194.

50 Tamtéž, s.194.

51 Tamtéž.

52 PETRÁK.

53 ŠTAMPACH. *Přehled religionistiky*.

54 Tamtéž, s. 196.

55 Tamtéž, s. 194.

Podle Štampacha se ve volné spojitosti s New Age, ale přece v jisté výlučnosti pohybují hnutí, která tvoří součást spirituality postmoderního člověka, ale jejichž náboženský aspekt je ještě více oslaben.⁵⁶ Štampach nazývá komerčně zaměřené skupiny „spirituálním panoptikem“, ve kterém jsou hodnoty „na prodej.“⁵⁷ To vyvolává reakci zastánců tradic, kteří však s tradicí v kontaktu již nejsou, což může vést ke zrodu ortodoxně zaměřených subkultur, utvářených a vedených ale stejně svévolně a bez solidního základu, jako skupiny liberální a „zábavné.“ Představují však často nebezpečí fanatismu, agrese a extremismu.⁵⁸

1.3 Základní znaky New Age

Protože iracionální prvky, ideje či systémy nauk jsou považovány za nevědecké, jsou vnímány jako předměty víry, neboť nelze pozitivisticky dokázat jejich skutečná existence a vlastnosti. Proto jsou ideje New Age pojímány převážně v kategoriích náboženství, kdy je religionisté řadí většinou pod pojem Nová náboženská hnutí. To představuje směry, které jsou odlišné od tradičních církví.

Dušan Lužný rozlišuje Nová náboženská hnutí do kategorií podle tradičních náboženství, ze kterých vycházejí, a to: „*NNH vycházející z křesťanství, (např. Církev sjednocení), NNH vycházející z judaismu (např. rastafariáni), NNH vycházející z hinduismu, NNH vycházející ze sikhismu, NNH vycházející z buddhismu, NNH vycházející z okultismu,*⁵⁹ *nábožensko-psychotherapeutická hnutí (Silvova metoda kontroly mysli a Scientologie), a New Age.*“⁶⁰ Z jeho typologie vycházím pro účely této práce, kdy budu považovat New Age za samostatný proud, se svými specifickými znaky.

Takovými znaky jsou:

1. *„Nevytváří samostatnou a jednotnou organizaci, je to proud jednotlivců či skupin, které spojuje podobná náboženská nebo světonázorová orientace.;*
2. *Synkretičnost - tedy spojení různých tradic a výrazná náboženská inovace;*
3. *Nemá zakladatele, ani jasné vůdce;*
4. *Vytváří spíše síť autonomních bodů, které však mají společnou perspektivu;*

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Kam řadí Hnutí Grálu, UFO kultury a satanismus (upřesňuji z důvodu, že představitelé antikultovních hnutí často podsouvají New Age vliv Satana).

⁶⁰ LUŽNÝ, s. 48.

5. *Zasahuje do různých oblastí života rozvinutých západních společností, tedy i do vědy, politiky, náboženství, lékařství, školství, ekonomiky.*

*Nelze tedy jednoznačně říci, že New Age je pouze náboženské hnutí, avšak ani na druhé straně nelze tomuto hnutí ubírat spirituální rozměr. Ba právě naopak - spojení spirituality s vědou apod. (...) tvoří jeden ze základních principů New Age.*⁶¹

New Age je kvůli rozsahu působnosti a nejednoznačným hranicím obtížně definovatelné, můžeme se však pokusit je identifikovat podle těchto idejí:

Obecně: nastane (právě probíhá) změna paradigmatu, transformace - změna, která nevyhnutelně, jako východisko z krize, zasáhne a ovlivní globálně fungování celého světa, politiku, ekonomii, vědu, školství, kulturu celého, zejména „vyspělého“ světa; jsme svědky probuzení lidstva a rozvinutí jeho duchovního potenciálu; proto je nezbytný odklon od tradičních náboženství; typická je synkretičnost - spojování prvků z různých náboženství s prvky vědy; klade se důraz na individualitu a osobní růst člověka a jeho duchovní prožitek; channelling je běžným prvkem komunikace s universem; z holismu, tj. vzájemného propojení a ovlivňování jednotlivých částí universa, vyrůstá důraz na ochranu životního prostředí, environmentalismus; feminismus⁶²; spiritualita; spojení vědy, ekologie, psychoterapie a spirituality; hypotéza Gaia (Lovelock⁶³ a Margulisová); teorie morfických polí (Sheldrake); oblíbenost astrologie; (kvantová) fyzika a přechod do solárního věku (Capra).

Ve školství: spolupráce místo hierarchie; individuální přístup k žákům s přihlédnutím k jejich osobnostnímu růstu; důraz na spolupráci a participaci při rozhodování; decentralizace; šetrnost k prostředí; tvořivost; sebevyjádření.⁶⁴

⁶¹ LUŽNÝ, s. 89.

⁶² Feminismus v pojetí New Age je umírněný. Jeho cílem není prosazení druhé strany, čili snaha o zvrácení statu quo v jeho protipól, ale o vrácení ženské podstaty "do hry". Jde mu o harmonickou vyrovnanost, kdy ženská a mužská stránka naší osobnosti spolupracují, místo aby spolu bojovaly, nebo jedna druhou potlačovaly. Hlavní atributy: soucit, láskyplnost, tvořivost, intuice, vnímavost.

⁶³ James Lovelock rozvinul Teorii Gaia, kdy považuje Zemi za živoucí seberegulující se organismus a dokládá to na vědeckých modelech a několika úspěšných předpovědích, které byly potvrzeny. Od New Age se však distancuje. Ve své poslední knize Mizející tvář Gaii uvádí, že původní hypotéza byla shodou okolností formulována v šedesátých letech „což nejspíš vysvětluje, proč ji tolik vědců dosud považuje jen za součást tehdejší záplavy newagijských nesmyslů.“ LOVELOCK, James. *Mizející tvář Gaii: poslední varování*. Praha: Academia, 2012, 210 s. ISBN 978-802-0021-182. S. 125-126.

⁶⁴ LUŽNÝ.

Jak bude v praktické části rozebráno pomocí textové analýzy, systémy New Age obsahují etické a výchovné rysy, které mohou čtenáře výrazně ovlivňovat. Přesto je vhodné přiblížit základní prvky již v teoretické části. Autoři New Age nás učí, že abychom mohli milovat druhé, musíme nejprve přijímat a milovat sami sebe. Zdenka Blechová⁶⁵, známá česká autorka, předkládá ve svých knihách návod, jak se vymanit ze starých vzorců chování, které nám již neslouží, naopak nás omezují v rozvoji a ve šťastném prožívání života. Podle ní se má každý starat především sám o sebe, neřešit cizí problém, ale především ten svůj. Rodiče se nemají dětem plést do života se svými omezeními, mají jim dopřát, aby děti udělaly své vlastní chyby, ze kterých se mohou učit. To ovšem neznamená sobectví. Pouze to, že dopřejeme svým bližním jít svou vlastní cestou a tím se učit. Pokud pochopíme danou lekci, je nám dovoleno jít dál a okolnosti našeho života se změní. Pokud nepochopíme, lekce se opakují, a mnohdy nabývají na intenzitě, abychom si konečně všimli, co děláme špatně. Je to, jako když nejprve zakopnete, nepochopíte, tak po té upadnete, zase nepochopíte, tak si nakonec zlomíte nohu. A máte čas přemýšlet, kde se stala chyba ve vašem jednání. Až během mnoha inkarnací získáme veškeré zkušenosti, jaké jsou na Zemi k dispozici, přestaneme se vtělovat, případně se inkarnujeme na planetu, kde existuje společnost na vyšší úrovni, než je ta naše.

Důležitý je zde prvek odpouštění, a to jak sobě samým, tak ostatním. Křivdy, které nosíme v sobě, aniž bychom je přijali a odpustili, nás tlačí na duši jako kámen a způsobují nám mnohdy až fyzické nemoci. Vina, další kámen, který s sebou často vlečeme, je něčím, co musíme odbourat, abychom mohli jít dál. Vina, která je často fiktivní, neboť se sami obviňujeme z věcí, které jsme měli udělat jinak, nebo je dělat neměli, nebo nás vinou zatěžuje například matka, která nás činí odpovědnými za to, co se jí v životě nepovedlo nebo nesplnilo, protože se ona obětovala pro naše dobro.

Dalším důležitým prvkem je zbavit se pocitu, že trpíme nedostatkem. Universum je štědré, a pokud budeme správně myslet, je všeho dostatek, ba nadbytek pro všechny. Nemusí nás tedy trápit, že pokud my máme dost (třeba peněz), někomu jinému tím ubíráme. Myšlenka má z pohledu učení New Age nesmírnou sílu a my si jí vytváříme svou realitu. Myšlenky na boj a obranu vytváří boj a válku, myšlenky na nemoc vytvářejí nemoc. Myšlenky na

⁶⁵ Z mnoha titulů vybírám: Jak porozumět sobě a dětem, O smrti a umírání, Jsem zaměstnancem vesmíru, Osudový partner, Duchovní partner, Nemoci pocházejí z emocí.

nedostatek vytvářejí nedostatek. Je tedy důležité myslet pozitivně, a pokud stále sklouzáváme ke starým vzorcům, jsou zde afirmativní věty, či mantry, které nám pomohou se „přeprogramovat“.

Terapeutické snahy často pracují s pojmem oběť, a to z důvodu ukázat nám, že děláme chybu, pokud sami sebe jako oběť vnímáme, jako někoho, komu „se něco děje“, kdo je ve vleku okolností, kdo vlastně za nic nemůže. NA nás učí, že na základě svobodné vůle máme sami moc nad svým životem, že nejsme žádné loutky, že se můžeme rozhodovat, jak budeme žít, a jak budeme přistupovat k životním událostem.

Často bývají zmiňovány tzv. Zákony vesmíru, které platí pro každého, ať v ně věří, nebo ne. Různé zdroje udávají různý počet a pozměněné názvy, principy jako takové však zůstávají stejné. Nejznámější je Zákon příčiny a následku, kauzality, podle kterého nic není náhoda. Dále např. Zákon dávání a přijímání aneb, energie musí proudit (abys dostal, musíš dávat a naopak, dávání a přijímání musí být v rovnováze), či Zákon synchronicity: stejné přitahuje stejné. V textech, které rozebírám v praktické části, jsou tyto principy implikovány, aniž by byly přímo formulovány.

2 PEDAGOGICKÉ INOVACE V SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI

Inovace chápeme jako zavedení něčeho nového do stávajícího, existujícího systému. V pedagogice je pak můžeme vnímat jako změny, ke kterým dochází v systému výchovy a vzdělávání, za účelem jeho zlepšení. Podle Skalkové vychází pedagogické inovace z podmínek, které determinují potřebu změn ve společenském kontextu, tedy požadavků dané kultury, a z iniciativy zainteresovaných subjektů. Takovými subjekty jsou jak pedagogičtí pracovníci a odborné vědecké kruhy, tak rodiče a nepřímo i žáci či studenti.⁶⁶ Požadavky na vzdělávání i výchovu tedy vycházejí z dynamicky se měnící společnosti, jež aktuálně reaguje na současnou situaci, kterou již delší čas pociťujeme jako krizovou.

Krise vyvolává potřebu změny, transformace, a tedy inovací, či reforem. Bílá kniha, jako Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, akcentuje celoživotní pojetí vzdělávání člověka jako předpoklad zlepšení situace ve společnosti, a chápe je jako nástroj pro rozvoj lidské osobnosti, který nelze pojímat pouze v intencích ekonomické a prakticky využitelné potřeby.⁶⁷ Součástí edukace je splnit nejen cíle zaměřené na rozvoj jedince a jeho osobnosti, ale i cíle stanovené (očekávané) společností. A jedním z takových cílů je předat vychovávanému žádoucí hodnoty a postoje, etický kodex, v dané společnosti považovaný za normu, a tedy za morálně zavazující, nejlépe do té míry, že jej jedinec interiorizuje, přijme za vlastní a dobrovolně jej dodržuje. Jak se mění společnost, mění se postupně i normy morální. Zůstane zřejmě vždy předmětem sporů, do jaké míry má jedinec mít svobodu jednání⁶⁸ a co už je „přes čáru.“ Tak jako děti nemají rády zákazy a příkazy, které jim navíc mnohdy připadají nesmyslné a nesrozumitelné, ani dospělí se nechtějí nechat někam tlačit a mentorovat. Pedagogické (sociálně-pedagogické) působení má být takové, aby dávalo podněty, inspirovalo, ukazovalo cestu, nikoli aby vodilo za ruku a káralo za neposlušnost. Paternalismus se již nenosí, a to můžeme považovat jak za projev globalizované postmoderní společnosti, tak za prvek, který vnáší do společnosti New Age, které deklaruje svobodu jedince a jeho zodpovědnost sama za sebe.

⁶⁶ SKALKOVÁ (1999) in PRŮCHA, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 2. vydání. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-977-1

⁶⁷ *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, 98 s. ISBN 80-211-0372-8. S. 13

⁶⁸ Svoboda myšlení je odedávna také mnohým trnem v oku, zejména pokud uvažují o své pravdě jako o jediné možné správné (pomineme-li mocenské zájmy).

Etický kodex je základním vodítkem morálky, které nás směřuje, jak se máme chovat, jak smýšlet, kam se ubírat, dává nám návod, jak se rozhodovat v životních situacích. Nejznámějším takovým kodexem je křesťanské desatero. Ovšem jak uvádí Wolf, „*ani tento kodex není závazný pro každou bytost na naší planetě*“⁶⁹ a tedy každý z nás si musí sám vytvořit svůj vlastní hodnotový žebříček (a respektovat hodnoty ostatních). Pedagogika a edukace jsou zde, aby nám v tom byly nápomocné.

2.1 Pedagogické inovace ve školství hlavního proudu

Naše současná společnost je nastavena na výkon. Na tom by nebylo nic špatného, pokud výkonnost a úspěšnost nebudeme brát jako jediné kritérium kvality člověka a jediný možný způsob, jak žít. Tím, jak se orientujeme na výkon, automaticky se začínáme porovnávat s ostatními. Z toho plynou buď pocity nadřazenosti, pokud jsme „lepší“ než ostatní, nebo méněcennosti, pokud jsme „horší“ než oni, případně se nám nikdy nepodaří dosáhnout takového úspěchu, aby jej společnost ocenila. Když pomineme nejrůznější patologie, které se za nepříznivých okolností (osobnostní dispozice, prostředí apod.) z takových emocí mohou časem vyvinout, orientací na výkon vlastně mimoděk implikujeme do edukace přesvědčení, že je normální cítit se nadřazen vůči ostatním. Případně, že je žádoucí, abych získal takové postavení, které mi umožní nadřazenosti dosáhnout. A není snad postoj „my jsme lepší než vy“ příčinou mnoha bojů, arogantního jednání, etnických čistek, diskriminace vůči určitým skupinám obyvatel, a dalších negativních jevů?

Pedocentricky zaměřené snahy o transformaci školství jsou orientované na žáka jako partnera při výuce, nikoli jako na objekt, se kterým je třeba „nějak zacházet.“ V takových tendencích lze spatřovat snahu o naplňování cílů, deklarovaných v Bílé knize,⁷⁰ která „*vnímá vzdělávání jako komplexní a vztahující se nejen k rozvíjení rozumových schopností, ale také k osvojování dovedností, duchovních, morálních, estetických hodnot. Duchovní a morální hodnoty jsou zde vnímány jako zajištění kontinuity mezi generacemi.*“⁷¹ Jde o to, aby škola předávala nejen kvantum poznatků v materiálním smyslu, ale aby se pokusila o výuku disciplíny nejdůležitější, a to „jak žít.“ Jde mimo jiné „o porozumění vlastní

⁶⁹ WOLF, s. 137.

⁷⁰ *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha.* Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, 98 s. ISBN 80-211-0372-8.

⁷¹ POSPÍŠILOVÁ, Helena, ed. *Mládež, hodnoty a volný čas.* Olomouc: Hanex, 2010. 272 s. ISBN 978-80-7409-036-3.S. 20.

osobnosti i o respekt k druhým a o schopnost vnímat i duchovní rozměr života a nezbytnost prosazení udržitelného rozvoje.“⁷²

Horká koncipovala globální výchovu jako nutný přístup pro výchovu a vzdělávání v dnešní době; pohlíží na svět jako na přírodně-společenský celek, kdy „*globální orientace žáků posiluje jejich vědomí místa ve světě a sounáležitosti s děním ve světě, prohlubuje vztah k přírodě a k lidem ve vzájemném prostoupení.*“⁷³ Přitom klade důraz na ekologické poznání a pochopení, abychom nebyli „pouhými spotřebiteli přírody.“⁷⁴

Jednou z důležitých oblastí vzdělávání je vzdělávání dospělých - andragogika, specifická pedagogická disciplína, která ještě nemá vyhraněnou oblast působení, neboť se podobně jako sociální pedagogika prolíná s více obory, zejména s gerontagogikou. Ve smyslu sociálně pedagogického působení vzniká příležitost ovlivňovat pozitivně dospělé poskytnutím filosofického, vědeckého základu pro získání širšího rozhledu a tím většího nadhledu nad životními skutečnostmi, kdy může podpořit rozhodování a seberozvoj jedinců v žádoucích intencích. Vzdělanější člověk se (mimo jiné) stává sebevědomějším a méně ovlivnitelným různými způsoby manipulace, je tedy lépe chráněn před působením různých podvodníků či „šmejdu.“

Kvalitu lidského života (životního stylu) významně ovlivňuje způsob trávení volného času. Je to čas, který je jen náš, bez povinností, má nám přinášet možnost věnovat se jen tomu, co nás těší, baví, povznáší, co je naší zálibou, zájmem, koníčkem, touhou. Z hlediska zdravého životního stylu je nezbytnou součástí trávení volného času aktivní i pasivní odpočinek, odreagování se, relaxace, načerpání nových sil, a také získávání nových vědomostí a dovedností.⁷⁵ Můžeme sem také zařadit i snahu člověka o sebezdokonalení, ať už se jedná o kultivaci těla, či ducha. Pedagogika volného času, a také pedagogika sociální, vidí v ovlivňování volnočasových aktivit důležitý způsob, jak působit na mládež prostřednictvím neformální výchovy. Výrazně kladné působení je spatřováno při výchově k hodnotám: „*Vzájemné propojení hodnot a volnočasových aktivit je propojením šťastným*

⁷² Tamtéž, s. 21.

⁷³ HORKÁ (2000) in FRANCOVÁ, Marta. *Zahájení školní docházky*. Praha: Grada, 2013, 169 s. ISBN 978-802-4744-636. S. 152.

⁷⁴ Tamtéž, s. 153.

⁷⁵ POTMĚŠILOVÁ, Petra. Volný čas. In: *Mládež, hodnoty a volný čas*. Olomouc: Hanex, 2010, s. 12-28. ISBN 978-80-7409-036-3.

a plodným. Otevírá totiž prostor pro nové hledání identity současného člověka v postmoderní společnosti.“⁷⁶ Podle Pospíšilové mládež hodnoty, jimž věří, aplikuje do svého života, ztotožňuje se s nimi, a naopak, tyto hodnoty jsou promítány do volnočasových aktivit.⁷⁷

Pokud si tedy děti, mladí lidé a potažmo i dospělí odnášejí z volnočasových aktivit vlastní pozitivní zkušenost, prožitek, přispívá to k jejich orientaci na žádoucí hodnoty. Je tedy nanejvýš vhodné, aby hravou formou a neformálním, nedirektivním způsobem byli přiváděni k žádoucím etickým a sebevýchovným činnostem. V kontextu New Age lze říci, že způsob a výběr volnočasových aktivit je odrazem vlivů, působících ve společnosti. Jistě najdeme i volnočasové aktivity spojené s NA, například cvičení jógy, které je doporučováno školákům jako podpůrná činnost při zvládnání emočních problémů.⁷⁸

Neformální výchovou můžeme děti učit, jak si v dnešní konzumní společnosti počínat, a to i v oblasti „výběru“ z duchovních směrů. New Age nabízí i terapeutický a etický náhled na život, který může být v tomto směru užitečný. Zejména při sebevýchově, při emocionálně vypjatých situacích, když se člověk cítí nešťastný ve vztazích s okolím, které jej např. nepřijímá, dává návod, jak se k tomu postavit. Jestliže připouštíme na školách výuku náboženství (křesťanského učení) jako dobrovolného předmětu, měli bychom být alespoň tolerantní vůči lidem, kteří zastávají odlišné postoje a pozice ať už v oblasti víry či například životního stylu (vegetariánství, celostní medicíny apod.).

2.2 Pedagogické inovace v alternativním školství

Co jsou alternativní školy? Pojem alternativní, skloňovaný dnes v souvislosti s jakoukoli jinou, než tradičně užívanou formou jednání, chování, způsobů, znamená podle slovníku cizích slov „jiný, zástupný, náhradní“⁷⁹. Takové vysvětlení může být ovšem zavádějící, protože co je jiné, nemusí být náhradou (chápanou jako cosi méněcenného), ale novou možností, jak věci dělat jinak, nikoli hůře. Naopak, jak zdůrazňuje Průcha, všechny

⁷⁶ POSPÍŠILOVÁ, Helena, ed. *Mládež, hodnoty a volný čas*. Olomouc: Hanex, 2010. 272 s. ISBN 978-80-7409-036-3.S.9.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ *Zvládnání emočních problémů školáků*. Ed. Iva Stuchlíková. Praha: Portál, 2005, 170 s. ISBN 80-717-8534-2.

⁷⁹ *ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. 2005-2014 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

alternativní školy nemusejí být lepší než ty klasické.⁸⁰ Propojení alternativního a inovujícího se školství s New Age můžeme spatřovat zejména v obsahu a formě vzdělávání, kdy bývají zařazeny prvky duchovna, důrazu na ochranu životního prostředí, a zejména v pedocentrickém zaměření na rozvoj individuality, osobnosti a tvořivosti každého jednotlivce.

V souvislosti se změnou vědeckého a světonázorového paradigmatu se často používá výraz „obrat“. Není proto jistě náhodou, že příručka, která se zabývá přehledem pedagogických inovací ve školství, má název *Pedagogika obratu*. Podle Lukášové jde doslova o „*rozbor cest alternativních pedagogických proudů myšlení*.“⁸¹ Co je tedy tím proklamovaným obratem? Podle Heluse se v pedagogice obratu jedná především o to, aby jedinec mohl realizovat svůj vývoj, ve kterém se rozvine jako celistvá, seberealizující se osobnost, nikoli jako pouhé číslo ve statistice, jako položka v seznamu daňových poplatníků, či jako pouhý lidský zdroj, který je třeba co nejefektivněji využít. Výchově a vzdělávání nemá jít pouze o předání určitého množství znalostí a dovedností, ale také má napomáhat rozvoji osobnosti člověka, a rovněž učit, jak takového rozvoje dosahovat a jak v něm celoživotně pokračovat.⁸² Pro takový rozvoj je také nutné zvýšit sebekognání jedince, neboť nízké sebekognání vede k nespokojenosti se sebou samým a potažmo s okolním světem.⁸³

Na rozvoj a poznání vlastní osobnosti a individuality se zaměřuje i pedagogika Marie Montessori, jejímž mottem je „Pomoz mi, abych to dokázal sám.“ Maria Montessori, italská lékařka, vyvinula unikátní systém práce s dětmi, které byly určitým způsobem znevýhodněné, protože byla nějakým způsobem zanedbána jejich výchova a péče o ně. Podařilo se jí s těmito dětmi dosáhnout velkých pokroků a úspěchů. Jedním z důležitých prvků Montessori pedagogiky je důraz na tzv. senzitivní období, kdy je dítě schopné naučit se určitou činnost neobvykle rychle a do hloubky, tak jako v jiném období již ne. Těchto

⁸⁰ PRŮCHA, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 2. vydání. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-977-1

⁸¹ LUKÁŠOVÁ, Hana. *Cesty k pedagogice obratu*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013, 140 s. ISBN 978-807-4642-227. S. 5.

⁸² HELUS (2009) in LUKÁŠOVÁ, Hana. *Cesty k pedagogice obratu*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013, 140 s. ISBN 978-807-4642-227. S. 8.

⁸³ LORENZ (1997) in LUKÁŠOVÁ, Hana. *Cesty k pedagogice obratu*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013, 140 s. ISBN 978-807-4642-227. S. 9.

období by se mělo podle Montessori využít co nejefektivnějším způsobem, a zde se uplatňuje individuální přístup ke každému jedinci.

Učitel respektuje individualitu dítěte, místo aby se kriticky stavěl k negativním stránkám dítěte, pozoruje (a koriguje) vlastní záporné rysy. Děti není manipulováno, aby se utvářely podle představ dospělých. Dítě je vedeno, aby samo dokázalo objevovat a vstřebávat poznatky, za pomoci učitele, který mu radí a podporuje jej jako rovnocenný partner. Přitom je kladen důraz na využití již zmíněných senzitivních období. Pokud se dítě soustředí na určitou činnost, je vhodné je nechat, dokud ji nedokončí⁸⁴ (a nevolat je, aby si okamžitě umylo ruce, nebo šlo obědvat). To by pro nás nemělo být těžké akceptovat, vždyť také jako dospělí oceňujeme, když nám okolí dopřeje, abychom své zaujetí pro práci využili, a respektuje náš prostor a čas, naše tvůrčí zaujetí a ponoření do nějaké činnosti.

Montessori systém zdůrazňuje připravenost prostředí pro edukaci, a to ve formě speciálně připravených pomůcek a zároveň i vazeb k materiálnímu prostředí, jako vyjádření radosti a uspokojení žáků z vlastní činnosti. Nezapomíná na důležitost vazeb vztahových, jako láska a respekt k dospělým a ostatním dětem. Dítě má svobodu volby, jaké činnosti se bude věnovat, s jakými materiály pracovat, s kým a kdy. Tato volba je však spojena se zodpovědností za dokončení vybrané činnosti, čímž je v něm podporována sebedisciplína. Učitel v Montessori pedagogice vede dítě k zodpovědnosti a pomáhá mu určením hranic, které musí respektovat, pokud se samo nedokáže rozhodnout. Pokud žák udělá chybu, není za ni trestán, ale je veden k její nápravě, k tomu aby pochopil její příčinu, poučil se z ní a chyby se vyvaroval. Pochvaly je zde užíváno pouze občas pro povzbuzení, aby dítě pochvala nezajímala více než vlastní práce, a nebylo tak omezováno ve své svobodné volbě a činnosti neustálým hodnocením dospělých.⁸⁵ Také nám, kteří se považujeme za dospělé, neškodí připomenout, že svobodná volba jde ruku v ruce s vědomím, že jsme zodpovědní za následky svých činů. Že se však nemusíme trápit pocitů viny, ale každá chyba je cestou ke zkušenosti a poučení z ní. Neustálé posuzování (a odsuzování) sebe či jiných je v učení o pozitivním myšlení považováno za jednu z překážek, bránících nám ve šťastném prožívání života. S New Age spojuje Montessori pedagogiku také důraz na přístup k individualitě dítěte, k jeho svobodě a „zákazu“

⁸⁴ Principy Montessori pedagogiky. *Společnost Montessori o.s.* [online]. 1999-2013 [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.montessoricr.cz/principy-montessori-pedagogiky/>

⁸⁵ Tamtéž.

jej formovat a hnít k obrazu dospělých. Holistické smýšlení můžeme pozorovat v tzv. Kosmické výchově, jejíž princip proniká celou Montessori pedagogikou. Láskyplné a spravedlivé uspořádání světa je posláním a cílem člověka. Děti prostřednictvím detailu poznávají celek. Kosmická výchova pomáhá dítěti pochopit uspořádání světa, jeho existenci a místo v něm, a vztahy s okolím.⁸⁶

Jako výrazně propojenou s duchovními praktikami a také tak vnímanou (ne vždy zcela pozitivně) nelze pominout Waldorfskou školu, kterou založil Rudolf Steiner, filosof, zakladatel antroposofie. Antroposofie, (Anthroposofie), vychází z Teosofie. Steiner byl významným členem Teosofické společnosti, kde posléze pro výrazně odlišné názory mezi ním a jinými vedoucími osobnostmi došlo k roztržce a založení první Antroposofické společnosti v roce 1913. Kvůli nejednotnému pojetí a rozporům byla po deseti letech ustavena druhá společnost, v jejímž odkazu a duchu pokračují stoupenci této filosofie dodnes.⁸⁷

Steiner dělí lidské dějiny na epochy, dlouhé v řádech stovek let, kdy každé epoše vládne jeden z archandělů. Koncem devatenáctého století převzal „žezlo“ od Archanděla Gabriela, který vládl energiím zhmotňování, Archanděl Michael, jenž přináší člověku uvědomění sebe sama a vlastní individuality, aby se vzepřel nadvládě mocných a stal se svobodným.⁸⁸ Proto Steiner vytvořil pedagogický systém, jenž má naplňovat potřebu rozvoje svobodné osobnosti, stejně jako navrhl nové uspořádání společnosti.⁸⁹ Spojitost s New Age je zde nabíledni.

„Základní teze Rudolfa Steinera je, že waldorfský učitel neučí jenom tím, co umí, ale především tím, kým skutečně je.“⁹⁰ V odborné přípravě pedagogů je vedle odborných kompetencí kladen důraz na rozvoj jejich osobnosti a reálných možností, a tím vzniklé sebejistoty při edukaci, s ohledem na změny, vznikající s nově příchozími generacemi

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ *Anthroposofická společnost: Anthroposofie* [online]. 2009 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.anthroposof.cz/co-je-anthroposofie/anthroposofie/>

⁸⁸ BORZÍČ, Adam. Vnitřní slunce Michael. *Dingir* [online]. 2013 [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: http://www.dingir.cz/clanky/313/vnitri_slunce_michael.pdf

⁸⁹ *Anthroposofická společnost: Člověk a jeho dvoji původ* [online]. 2009 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.anthroposof.cz/co-je-anthroposofie/anthroposofie/anthroposofie/clovek-a-jeho-dvoji-puvod/>

⁹⁰ *AKADEMIE SOCIÁLNÍHO UMĚNÍ TABOR: Waldorfská pedagogika* [online]. 2009 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.akademietabor.cz/studium/studijni-programy/waldorfska-pedagogika>

děti.⁹¹ „Waldorfská škola byla od základu myšlena jako škola léčebná a uzdravující v nejširším smyslu slova. Dalekosáhlé posuny ve schopnosti percepce, paměti, schopnosti koncentrace, citové lability předurčují waldorfskou pedagogiku k uzdravujícímu působení na děti i jejich rodiče a tím i společnost. (...) Hlavním hlediskem vzdělávání waldorfských učitelů v Akademii sociálního umění je posílení individuality waldorfského učitele.“⁹²

Osobnost učitele, jako výrazně vlivného elementu zejména v primárním vzdělávání, lze považovat za nesmírně důležitou součást školního života. Janátová kritizuje pedagogické snahy, které pohlíží na dítě jako na nehotového tvora, kterému je třeba vštípit vědomosti a morální návyky, otesat jej k obrazu společnosti, aniž by braly ohled na to, že děti již přicházejí na svět s božskou jiskrou v sobě, vědomy si svého poslání, a pedagog je má pouze doprovázet při jejich zrání. K tomu je podstatné být si vědom, že dítě se vrací na Zemi v opakovaných inkarnacích, aby se zdokonalovalo a šlo za svým poznáním a jeho duši určenými úkoly,⁹³ (zvolenými před vtělením). Celý systém waldorfské pedagogiky je tedy silně provázán s antroposofickou filosofií. Velmi důležitou roli zde hraje umění a prožitky s ním spojené.

Propojenost edukace s environmentální výchovou není třeba zdůrazňovat u Lesních MŠ, jež se začínají prosazovat i v České republice. Principem tohoto typu předškolního vzdělávání je pobyt v přírodě za každého počasí, který má děti plnohodnotně připravit pro život. „Les je jako jedno velké hřiště a příroda jako moudrá učitelka – trpělivá, přívětivá i nesmlouvavá.“ Třída je každý den jiná - stává se jí jiné místo v přírodě, a pedagog se jím nechává inspirovat, v kontextu s aktuálním ročním obdobím. Jako výukové materiály jsou využívány nalezené přírodniny. Děti rozvíjejí své poznávání prostřednictvím všech svých smyslů. Mají možnost pozorovat souvislosti v ekosystému, přemýšlet nad fungováním přírodního celku i jednotlivých jeho částí. Díky menšímu počtu dětí na učitele je umožněn osobní přístup ke každému dítěti.⁹⁴

⁹¹ Tamtéž.

⁹² *AKADEMIE SOCIÁLNÍHO UMĚNÍ TABOR: Waldorfská pedagogika* [online]. 2009 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.akademietabor.cz/studium/studijni-programy/waldorfska-pedagogika>

⁹³ JANÁTOVÁ, Anežka. *Anthroposofická společnost: Zamyšlení nad pedagogikou* [online]. 2009 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.anthroposof.cz/clanky/detail/14-zamysleni-nad-pedagogikou/>

⁹⁴ *Asociace Lesních MŠ* [online]. 2011 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: <http://www.lesnims.cz/>

2.3 Inovace v rodinné výchově

Rodinná výchova se mění spolu se společností a samozřejmě se školstvím, jde o působení vzájemné. Mnoho rodičů se snaží ke svým dětem přistupovat nedirektivním způsobem, někdy to však s volností přehánějí, nemohou potom děti vůbec usměrnit, protože ztrácejí respekt. Děti jsou šťastné, pokud se mohou volně rozvíjet, potřebují však také určité hranice, které jim poskytují jistotu a oporu. K tomuto tématu je velmi zajímavá kniha Svoboda a hranice, láska a respekt, kde autorka Rebeca Wild podrobně vysvětluje, jak poskytnout dětem prostor pro svobodný rozvoj, za současného dynamicky probíhajícího stanovování hranic.⁹⁵

Systém výchovy, kdy děti naučíme jistým pravidlům bez tradičních zákazů a příkazů, vypracovala Naomi Aldort. V knize Vychováváme děti a rosteme s nimi⁹⁶ autorka doporučuje důsledné naplňování emocionálních potřeb dítěte, „*kterými jsou: láska, možnost sebevyjádření, nezávislost a moc nad sebou samým, emocionální bezpečí a sebevědomí.*“⁹⁷ To neznamená, že dětem poskytneme naprostou svobodu v jakémkoli konání, jde o vzájemný respekt rodičů k dětem a dětí k rodičům, nikoli o bezbřehou toleranci.

Nejdůležitější prvky její koncepce: vědomí, že dítě vždy dělá vše z určitého důvodu, je na místě zjistit a napravit příčinu, místo mentorování dítěte; je důležité, aby dítě naslouchalo sobě a naučilo se nejprve poradit samo se sebou, než poslechne jiné, tj. absolutní poslušnost nemá být cílem výchovy; sebevědomí dítěte budujeme správnou reakcí na jeho potřeby, sebevědomé dítě pak naopak dokáže reagovat na potřeby okolí; dítě, které má naplněny své emocionální potřeby, se chová správně z vlastní vůle; pokud se děti pokoušíme ovládat (systémem odměn a trestů) reagují jedny agresí, jiné rezignací; učme dítě nejen „dělat“ a „mít“ ale zejména „být“ šťastné tady a teď, bez podmínek; dbejme na to, aby úkoly a činnosti, které po dětech chceme, uměly bez pomoci zvládnout (byly

⁹⁵ WILD, Rebeca. *Svoboda a hranice, láska a respekt*. Praha: DharmaGaia, 2010, 195 s. ISBN 978-80-7436-005-3.

⁹⁶ ALDORT, Naomi. *Vychováváme děti a rosteme s nimi*. Praha: Práh, 2010, 227 s. ISBN 978-80-7252-287-3.

⁹⁷ BLATNÁ, Denisa. Radikálně jsme se odklonili od přirozenosti: rozhovor s Naomi Aldortovou. *Sedmá generace - společensko-ekologický časopis* [online]. 2012 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://www.sedmagerace.cz/text/detail/radikalne-jsme-se-odklonili-od-prirozenosti>

přiměřené jejich schopnostem), neboť zásah dospělého jim dává najevo, že nejsou ještě dost šikovné, „*ničí jejich sebeúctu.*“⁹⁸ Aldort považuje za žádoucí, aby děti byly učeny doma, neboť prostředí mateřské ani základní školy nejsou vhodné pro jejich správný rozvoj. Matky by měly být s dětmi doma, pokud se společnost nezmění natolik, aby si ženy mohly své děti brát s sebou do zaměstnání.⁹⁹ Trend domácího vyučování se začíná rozšiřovat i v našich podmínkách. Tento způsob výchovy vyžaduje od rodiče velký kus sebekázně, a mnohdy změnu postojů a návyků, což představuje onen růst deklarovaný v názvu knihy.¹⁰⁰

„Alternativní matka“ je pojem, který zní spíše posměšně až pejorativně, jako výraz pro ženu, která například své dítě nosí zavěšené v šátku na těle místo, aby je „jak se má“ vozila v kočárku. Stává se však stále běžnějším, že rodiče volí způsob péče o děti nazývaný Kontaktní rodičovství (Attachment parenting). To znamená jednat ve výchově intuitivně, podle svého citění, nikoli podle rad okolí. Charakteristické pro AP je právě nošení dětí na těle, okamžité naplňování potřeb kojence, včetně frekvence a délky kojení, spaní s miminkem v jedné posteli, reakce na pláč dítěte (opak tzv. „studeného odchovu“¹⁰¹), a tomu všemu předchází snahy o přirozený, často domácí porod. Za zmínku stojí i praktikování bezplenkové komunikační metody¹⁰² (BKM), která se přibližuje praxi přírodně žijících národů.¹⁰³

„Děti jsou naši učitelé. A my jejich také. Proto bychom se k nim měli chovat jako k rovnocenným lidem. Jen proto, že jsou malinkatí a neumí mluvit, je přece nebudeme brát jako ‚podřízené‘. A o tom je attachment parenting. Být dětem nablízku, naslouchat jim, mít je na stejné úrovni, chovat se k nim tak, jak bychom si my sami přáli chování od druhých. S respektem, úctou k naší osobnosti a názorům. Protože jedině tak z nich vychováme

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ V originále Raising Our Children, Raising Ourselves.

¹⁰¹ Viz např. <http://www.padesatky.info/19591960/65-milk-from-czechoslovakia>, stránka pojednává o umělé výživě doporučené prof. Švejcarem v padesátých letech 20. stol., který v průběhu své kariéry radikálně změnil názor na kojení.

¹⁰² Podle této teorie lze podle signálů miminka rozpoznat jeho potřebu vyměšování, a reagovat na ni.

¹⁰³ Attachment parenting. *Brána k dětem* [online]. Rok neuveden. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.branakdetem.cz/clanek/attachment-parenting-34>

sebevědomé ženy a muže, kteří se nebudou bát projevit svůj názor, budou empatičtí ke svému okolí a budou umět vyjadřovat lásku. ¹⁰⁴

Citováno z webové stránky Brána k dětem, která je zároveň informačním portálem pro Kontaktní rodičovství, a zejména internetovým obchodem, kde lze zakoupit vhodné pomůcky, od šátků, ekologických plenek, biokočárků po alternativní varianty dámských hygienických pomůcek, které jsou také ekologické. Výše popsané výchovné metody poměrně věrně zrcadlí postoje k dětem, jak jsou představovány v kapitole o alternativním školství. Dá se tedy říci, že zejména alternativní školy mají s rodinnou výchovou v nově se rozvíjejícím pojetí společné prvky i cíle. Důraz kladený na roli matek, ženství, biovýživu a ekologii (a také čilý obchodní duch) zase odkazuje k tématu New Age.

V souvislosti s trendy v péči o děti je nutno zmínit i problematiku očkování, resp. neočkování. Mnozí rodiče mají obavy z očkování, které považují za zbytečné ohrožení svého dítěte, a poukazují na možnost poškození organismu a trvalých následků, dokonce souvislost s autismem. Proto se mu vehementně brání. Podrobněji téma zpracovala prof. Anna Strunecká v publikaci *Varovné signály očkování*.¹⁰⁵ Nabízí zde informace, podle kterých se rodiče mohou informovaně rozhodnout, zda dají své dítě očkovat, nebo ne. Stejně jako problematika domácích porodů je toto téma velmi kontroverzní, a vzbuzuje vášnivé diskuze, silně kriticky se k němu staví tradiční medicína. Zmiňuji se o něm proto, že rodiče, kteří si nechtějí nechat slepě diktovat, co jim lékaři nařídí, dostávají opět nálepku „hysterických matek,“ či podobnou. Domnívám se, že stojí za zvážení, co by se dalo v oblasti vakcinace zlepšit, aby se rizika snížila, a abychom nebyli jen nepoučenými příjemci léčiv, která farmaceutické společnosti potřebují prodat.¹⁰⁶

V současnosti je často veřejností skloňován pojem Indigové děti (Indigo children), který je dáván do spojitosti s poruchami chování jako ADD, ADHD. Jde o to, že se na Zemi již nějakou dobu rodí děti, které *„mají mnohonásobně vyšší energeticko-duchovní potenciál než děti před několika generacemi. (...) které se chovají poněkud jinak, než jsme zvyklí, přicházejí na svět s vlastnostmi, které jsou pro materialistické rodiče, učitele i lékaře*

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ STRUNECKÁ, Anna. *Varovné signály očkování*. Podlesí: ALMI, 2012, 287 s. ISBN 978-80-87494-04-2.

¹⁰⁶ Více informací: *Sloboda v očkování* [online]. 2010-2014 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.slobodavockovani.sk/>

značně neobvyklé a ne zcela pochopitelné. (...) tyto děti mají ve své auře převahu indigové barvy; ta je spojována s rozvojem duchovnosti (...).¹⁰⁷ Jejich zvýšená citlivost na energie, na negativní jevy jako lež, neupřímnost, nespravedlnost a jejich kritika, potíže s uznáváním autorit, telepatické vnímání informací,¹⁰⁸ vedou rodiče do ordinací lékařů a psychologů, často jsou dětem předepsány léky, „aby byly zase normální.“ Jiní rodiče však na toto téma „slyší,“ a nastává tak situace, kdy nad nezvedeným vyváděním svého potomka jen mávnou rukou: „No jo, ona je indigová.“

Názor pro:

„Měli bychom k nim přistupovat s láskou a respektem, naslouchat jim, nesnažit se je znormalizovat psychofarmaky nebo autoritou. Dávají nám totiž naději, že s takovou pomocí shůry lidstvo zvládne svoji současnou etapu psychospirituální krize.“¹⁰⁹

Názor proti:

„Indigové děti neexistují už z definice, protože neexistuje žádná aura, natož potom indigová. (...) Někteří popisují deset, jiní sedmáct jejich vlastností, které se ovšem nijak podstatně neliší od vlastností normálních, hyperaktivních dětí (...) Podle jiných lze výrazné ‚indigové‘ chování některých dětí pokládat spíše za projev patologie a měly by být vyšetřeny psychologem. Pokud je teorie o existenci indigových dětí akceptována a dítě je v této víře vychováváno, může to vést až k vytvoření ‚bizarní paranormální identity,‘ patologickému chování a pocitu nadřazenosti.“¹¹⁰

Důležité je najít správnou cestu, jak se k dětem chovat obecně, ať už věříme v jejich indigovou auru, nebo ne. Obecně se upouští od direktivního způsobu výchovy, opačný extrém však také není vhodným řešením. Rodiče, kteří myslí respektující výchovu vážně, si vybírají nelehký úkol, vyžadující velké nasazení. Z dlouhodobého hlediska je to šance, že se společnost časem promění způsobem, jaký bychom si přáli.

¹⁰⁷ STRUNECKÁ, Anna. *Jak změnit svět tady a teď*. Praha: Meduňka, 2012, 161 s. ISBN 978-80-904750-6-9. S. 119-120.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 120-122.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 122.

¹¹⁰ *Sisyfos - český klub skeptiků* [online]. 2008 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.sysifos.cz/index.php?id=slovník&act=zobrazit&idd=&pismo=&vyraz=1207222887&heslo=Indigov%E9%20d%ECti>

2.4 Pedagogické inovace v kontextu sociální pedagogiky a New Age

Pro sociální pedagogiku je jednou z důležitých činností prevence patologických jevů, souvisejících s prostředím, ve kterém se nacházíme, a také společností lidí, mezi kterými se nacházíme. Sociální pedagogika by měla učit vnímat extremistická hnutí a sekty vhodným způsobem, jako existující jev, se kterým se jedinci mohou setkat a na který tak mohou být připraveni. Není však třeba je démonizovat. Je třeba učit děti i dospělé toleranci jak etnické, tak světonázorové. Měli bychom akceptovat, že je v pořádku vyznávat náboženský či ateistický názor; je správné respektovat, že ostatní lidé mohou mít názor odlišný; nikdo nemá právo násilím nám vnucovat názor svůj; lidská bytost je svobodná a nikdo nemá právo ji omezovat, či se nad ni povyšovat.¹¹¹ Důležité je, aby se děti měly kam obrátit, pokud mají zmatek ve svých názorech, či v tom, jaký na ně vytváří vliv či tlak okolí. Nejsou-li to rodiče, měl by existovat někdo jiný, komu se mohou svěřit, či požádat o radu¹¹². Jestliže chceme vychovávat děti poslušné a chovající se konformně, musíme počítat s tím, že potom budou snadno ovlivnitelné jakoukoli autoritou, a tím ve větším nebezpečí, že podlehnou negativním vlivům okolí. Alternativní směry vzdělávání se již zabývají způsoby, jak z dětí vychovat jedince, kteří si budou vědomi sami sebe, svojí hodnoty, budou dobře chápat vztahy člověka a okolního světa, a budou tedy ve větším bezpečí i před manipulacemi různých podvodníků, deviantů či obchodníků s deštěm. Sociální pedagogika jako životní pomoc má za svůj cíl nejen v užším smyslu provádět intervence u jedinců nebo skupin, které jsou tím či oním způsobem ohroženy, ale v širším smyslu se preventivně zaměřuje na celou populaci.¹¹³ Není tedy od věci, aby sociální pedagog uskutečňoval poradenství ve věci světonázorového směřování jedince, aby působil v oblasti osvěty v oblasti náboženského zaměření a diskuze o celkovém uspořádání okolního světa, prostředí. Antikultovních hnutí a kritiky vůči New Age a čemukoli alternativnímu a odlišnému od klasických náboženství zde máme dost. Chybí zde školní předmět, který by se jmenoval „jak žít dobrý život.“ Ovšem, je možné, že na některých školách taková výuka probíhá, jen ji nevidíme. Děti si totiž nejvíce odnesou z chování dospělých, z jejich příkladů a postojů k životu a ke světu. To správné učení je napsané mezi řádky.

¹¹¹ V duchu rčení „Má svoboda končí tam, kde začíná svoboda druhého člověka.“

¹¹² Např. sociální pedagog.

¹¹³ PROCHÁZKA, Miroslav. Sociální pedagogika. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 TEXTOVÁ ANALÝZA

Jako metodu výzkumu jsem zvolila kvalitativně zaměřenou textovou analýzu, jejímž cílem bylo nalézt ve vybraných textech etické a výchovné ideály filosofie New Age, nalézt pro ně argumenty a tyto porovnat. Jako kritérium pro účelový výběr textů byla zohledněna jejich vhodnost pro zkoumání daného problému, respektive míra jejich popularity a tedy rozšířenosti mezi čtenáři. Pro rozbor textů jsem po zvážení použila čtyři knihy, jejichž autoři jsou poměrně známi mezi čtenáři, a tedy předpokládám jistý vliv na utváření názorů veřejnosti. Rozhodla jsem se nejprve použít metodu otevřeného kódování, kdy jsem každé myšlence (tématu), objevující se v textu poprvé, přidělila zobecňující označení, abych získala přehled kategorií, v jakých lze informace shrnout. Následně jsem se pokusila jednotlivé kategorie interpretovat a porovnat, a zodpovědět tak na stanovené výzkumné otázky.

3.1 Výzkumné otázky:

Výsledky textové analýzy mají sloužit k zodpovězení následujících otázek:

a) „Existuje v textech hnutí New Age etický a pedagogický systém?“

Operacionalizace:

- *Jaké etické hodnoty nalézáme v textu?*
- *Jaká výchovná/sebevýchovná doporučení nalézáme v textu?*
- *Jsou deklarované hodnoty uspořádány určitým systematickým způsobem?*
- *Je tento způsob uspořádání v různých textech podobný?*

b) „Jak se tento systém projevuje v pedagogických inovacích?“

Operacionalizace:

- *Jaké hodnoty nalezené v systému New Age se objevují také v pedagogických inovacích?*
- *Jaké jsou argumenty pro/proti přebírání hodnot systému New Age do pedagogických inovací?*

c) „Lze tento systém využít pro potřeby sociální pedagogiky?“

Operacionalizace:

- *Jaké etické normy systému New Age jsou/nejsou vhodné pro aplikaci v sociální pedagogice?*
- *Jaké výchovné/sebevýchovné techniky systému New Age jsou/nejsou vhodné pro aplikaci v sociální pedagogice?*

3.2 Analýza vybraných textů

Louise L. Hay: Miluj svůj život

Miluj svůj život¹¹⁴ (You Can Heal Your Life) je bestsellerem, na obálce knihy je uveden údaj o prodeji 35 milionů výtisků. Louise L. Hay je autorkou mnoha knih, prodchnutých její životní filosofií, která oslovuje mnoho lidí, toužících po změně a uzdravení. Ona sama prošla těžkými životními zkouškami, které jí pomohly vytvořit systém, jež mohla poté nabídnout jako pomocnou ruku ostatním lidem. Jde o to, jakým způsobem myslíme, uvažujeme sami o sobě a o jiných, jaký máme přístup k životu. Myšlenky jsou stavebními kameny naší reality. Text vede čtenáře v jednotlivých krocích ke změně náhledu i změně v konání. Hay používá v textu často afirmace,¹¹⁵ které jsou základním způsobem, jak „přeprogramovat“ svou duši, změnit způsob svého uvažování, tedy myšlení, a tím způsobit pozitivní změnu ve svém životě. Příklad takové afirmace:

„V nekonečnosti života, v níž se nacházím, je vše perfektní, celistvé a dokonalé, a přesto se život stále mění. Není začátku a není konce, jsou jen neustále se opakující cykly podstaty a prožitků. Život nikdy není strnulý, statický nebo vyčerpaný, neboť každý okamžik je vždy nový a svěží. Jsem v jednotě se Silou, jež mne stvořila, a tato Síla mi dodává energii k vytváření vlastních životních podmínek. S radostí poznávám, že mám sílu vlastní mysli, kterou využívám tak, jak chci. Každý okamžik života je novým začátkem na cestě od toho, co bylo. Tento okamžik je pro mne novým začátkem právě tady a teď. Vše v mém světě je v pořádku.“¹¹⁶

Afirmace mohou být i kratší, oblíbené jsou kartičky s povzbuzujícími větami, které si například vytáhnete z balíčku pro určitý časový úsek a dáte je na viditelné místo, např. na lednici: *„Život je mi oporou. Život mě stvořil k tomu, abych byla naplněna. Důvěřuji životu. Je stále se mnou, v každé chvíli a na každém místě. Naplňuje všechny mé potřeby a tužby. Jsem v bezpečí.“¹¹⁷* Tyto utvrzující věty¹¹⁸ slouží k opakování a následně přeorientování negativního myšlení v pozitivní. Je to jako „reklama na pozitivno,“ časem

¹¹⁴ HAY, Louise L. Miluj svůj život. Praha: Pragma, 2008, 223 s. ISBN 80-7205-104-0.

¹¹⁵ Afirmace - utvrzující věty, prohlášení.

¹¹⁶ HAY, s. 14.

¹¹⁷ HAY, Louise L. Myšlenky síly. Praha: Synergie, 2003, 54 karet. ISBN 80-860-9984-9.

¹¹⁸ Někdy jsou afirmace přeneseně označovány jako mantry, posvátná slova, a stejně tak se mají užívat. Mají sloužit k lepší koncentraci – soustředění, opakování.

se nám dostane do podvědomí a my místo původního způsobu myšlení vybereme z jiného „regálu“ myšlenky, které nám slouží lépe.

K samotnému rozboru témat v textu jsem použila strany 15-23, které podle mého názoru dostatečně ilustrují základní teze, v knize podrobně rozvedené a aplikované na všechny části lidského života, primárně pak na oblast zdraví. Nemoc či bolest v určité části těla podle filosofie Louisy L. Hay odpovídá nějakému myšlenkovému vzorci, který je třeba změnit, a pak se uzdravíme.

Jako v případě tohoto textu, i textů následujících, pokud nevěříme v základní axiomy (Boha, Vesmír, Duši, Energie apod.),¹¹⁹ je pro nás těžké chápat, jak bych mohl myšlenkou vytvářet realitu, natožpak, proč bych si vytvářel realitu nepříjemnou. Stejně jako to, že svým negativním přístupem přitahuji negativně laděnou situaci a někdo mne napadne, protože jsem nevhodně smýšlel. To na jedné straně může být překrouceno („On mě svým myšlením přinutil, abych ho okradl.“), na druhé straně například oběť znásilnění tak třeba získá ještě větší pocity viny. Nejen, že jí okolí přisoudí, že „si o to koledovala“ (svým oblečením a chováním), ještě si nakonec tu situaci sama vytvořila.

Nebezpečí, které může plynout ze slepé důvěry v „léčbu myšlenkami“ je, že lidé tak mohou podcenit zdravotní péči lékařů a upnout se pouze na tento způsob. Pozitivní myšlení však může být vzpruhou a dobrou podporou léčby medicínské.

Předpokládám, že záměr autorky knihy je veskrze čistý. I zde však platí obecné pravidlo, že s každým nástrojem se musíme naučit zacházet, a že i ty nejlepší úmysly mohou být zneužity. Nicméně stejně jako děti pustíme jednoho dne přes silnici samotné, musíme se spolehnout na to, že každý jedinec si sám najde správný přístup.

¹¹⁹ Současné vědecké paradigma dosud nepovažuje taková fakta za natolik ověřená, aby je nehodnotilo jako naprosto iracionální.

Tabulka 1: Miluj svůj život - přehled témat v textu a jejich interpretace

Text	Interpretace
„Co dáváme, to se nám vrací. Každá myšlenka, jež nás napadne, utváří naši budoucnost. Všichni vytváříme své zážitky svými myšlenkami a pocity.“ ¹²⁰	Síla myšlenky, důraz na pozitivní myšlení. Jsme odpovědni za své zážitky.
„Vesmírná síla nás nikdy neposuzuje ani nekritizuje. Pouze nás přijímá takové, jací jsme. A následně odráží naše pocity v našich životech.“ ¹²¹	Transcendentální entita nám odráží naše myšlení a jednání.
„Většina lidí má nesmyslné představy o tom, kdo jsou, a řídí se celou řadou pravidel, říkajících, jak by se měl život prožívat“ ¹²²	Omezující představy, sociální kontrola.
„Když jsme ještě hodně malí, učíme se vnímat sebe a život prostřednictvím reakcí dospělých z našeho okolí. Žijete-li mezi lidmi, kteří jsou hodně nešťastní, ustrašení a mají pocit viny či zlost, pak se o sobě a okolním světě dozvídáte pouze negativní věci.“ ¹²³	Přebíráme vzorce chování a myšlení od svých vychovatelů. Strach, vina, zlost apod. působí negativně na rozvoj osobnosti dítěte.
„Když dospějeme, máme sklon k vytváření stejného emočního prostředí, jaké bylo v našem raném domově. Chováme se sami k sobě stejně, jak se k nám chovali naši rodiče.“ ¹²⁴	Přebíráme vzorce chování a myšlení od svých vychovatelů. Strach, vina, zlost apod. působí negativně na rozvoj osobnosti.
„Jestliže vaše matka nevěděla, jak má mít sama sebe ráda, (...) nebylo prostě možné, aby vás naučila, jak máte mít sami sebe rádi. Chcete-li své rodiče lépe pochopit, nechte je vyprávět o jejich dětství (...) byli prostě jen stejně ustrašení a vyděšení, jako jste vy.“ ¹²⁵	Odpuštění rodičům, pochopení pro jednání a smýšlení ostatních.

¹²⁰ HAY, s. 15.

¹²¹ HAY, s. 16.

¹²² HAY, s. 16.

¹²³ HAY, s. 17.

¹²⁴ HAY, s. 17.

¹²⁵ HAY, s. 18.

Text	Interpretace
<p>„Věřím, že si sami vybíráme své rodiče. Každý člověk činí rozhodnutí inkarnovat se na této planetě v určitém čase a na určitém místě. (...) abychom prošli zvláštní lekcí, jež nás posune dál na naší duchovní a evoluční cestě.“¹²⁶</p>	<p>Okolnosti našeho života jsou naší volbou, učíme se z prožitých situací. Zvládnutá lekce znamená kvalitativní posun ve zrání naší osobnosti (duše).</p>
<p>„Vaše síla je v přítomném okamžiku. Všechny události, které jste prožili až do této chvíle, jsou výtvorem vašich myšlenek a názorů pocházejících z minulosti. V tuto chvíli je důležité, co si chcete myslet a v co chcete věřit právě teď. Měli byste si uvědomovat, jaké myšlenky vás v tuto chvíli napadají. Jsou negativní, nebo pozitivní? Chcete, aby tyto myšlenky utvářely vaši budoucnost? Uvědomte si to, a pozorně vnímejte.“¹²⁷</p>	<p>Přítomnost je to, co je důležité. Zaměření na pozitivní uvažování o sobě a ostatních. Uvědomělost, sebereflexe.</p>
<p>„Určité myšlenky můžeme odmítnout. (...) kolikrát jste odmítli přemýšlet o sobě pozitivně. A naprosto stejně můžete odmítnout přemýšlet o sobě negativně“¹²⁸</p>	<p>Pozitivní myšlení je cestou k větší životní spokojenosti, štěstí. Změna postoje k sebereflexi.</p>
<p>„Jsem přesvědčena, že zloba, kritika, pocit viny a strach způsobují víc problémů, než cokoli jiného. (...) Jsou to pocity vycházející ze skutečnosti, že obviňujeme ostatní a nejsme ochotni přijmout odpovědnost za vlastní zážitky. (...) Neobhajuji tím špatné chování druhých, ale upozorňuji, že právě NAŠE myšlenky přitahují lidi, kteří s námi potom jednají tímhle způsobem.“¹²⁹</p>	<p>Jak myslím, to dostávám. Ostatní mi pouze „pomáhají“ zinscenovat situace, které jsem si „vytvořila“ svým myšlením (zrcadlení).</p>
<p>„Tyto postoje se odrážejí i na fyzické úrovni. Dlouho skrývaná zloba užírá tělo a změní se v nemoc zvanou rakovina. (...) Pocit viny je spojen s očekáváním trestu a trest přináší bolest. (Zjistila</p>	<p>Tělo a mysl jsou propojeny, silné negativní emoce nám mohou způsobit poškození fyzického těla. Nemoc je signálem, že v našem</p>

¹²⁶ HAY, s. 18.

¹²⁷ HAY, s. 19.

¹²⁸ HAY, s. 20.

¹²⁹ HAY, s. 20-21.

Text	Interpretace
<p><i>jsem, že odpouštění a zbavení se zloby může odstranit i rakovinu. Možná to vypadá, že celou věc příliš zjednodušuji, ale z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že to funguje.</i>¹³⁰</p>	<p>uvažování není vše v pořádku. Změnou myšlení se mohu uzdravit.</p>
<p><i>„Je nesmyslné, že TRESTÁME SAMI SEBE v přítomném okamžiku jen proto, že nám v dávné minulosti kdosi ublížil.</i>¹³¹</p>	<p>Lpění na minulých křivdách ubližuje nám samotným.</p>
<p><i>„Rozhodneme-li se věřit, že jsme bezmocné oběti a že všechno je beznadějně, pak nás Vesmír v tomto názoru podpoří a půjde to s námi z kopce. (...) Dokonce i naše pojetí Boha musí hrát pro nás a ne proti nám.</i>¹³²</p>	<p>Postoj oběti je pro nás škodlivý, jsme pasivními příjemci okolností.</p>
<p><i>„Chcete-li se zbavit minulosti, musíte umět odpouštět. (...) člověk, jemuž odpustit je pro vás hodně těžké, je přesně ten, KOHO MUSÍTE NECHAT JÍT. (...) Nemá to nic společného s promíjením určitých věcí. Znamená to, že celou záležitost prostě necháme být.</i>¹³³</p>	<p>Lpění na minulých křivdách ubližuje nám samotným.</p>
<p><i>„Vlastním strastem rozumíme velmi dobře. Pro většinu z nás je však velmi těžké pochopit, že také ONI (...) měli své strasti, a proto jim musíme odpustit. (...) se snažili co možná nejlépe využívat poznání, vědomí a vědění, jež jim bylo v té době dáno.</i>¹³⁴</p>	<p>Jednáme vždy tak, jak, na jaké úrovni se v dané okamžiku nachází naše vědomosti a schopnosti. Pokud potkáme např. spolužáka, který nám na základní škole ubližoval, měli bychom k němu přistupovat bez předsudků, neboť stejně jako my prošel v čase určitým vývojem. Nezaujatost.</p>
<p><i>„Když za mnou přijdou lidé s nějakým problémem, nezajímá mě, o co jde (...)se vždycky soustředím</i></p>	<p>Jací skutečně jsme... abychom na to přišli, musíme odhodit sami</p>

¹³⁰ HAY, s. 21.

¹³¹ HAY, s. 21.

¹³² HAY, s. 22.

¹³³ HAY, s. 22-23.

¹³⁴ HAY, s. 23.

Text	Interpretace
<i>na jedno jediné, na to jak MILOVAT SEBE SAMA. (...) TAKOVÍ, JACÍ SKUTEČNĚ JSME (...). Zlepšuje se naše zdraví, máme víc peněz, naše vztahy jsou stále uspokojivější a začínáme se vyjadřovat kreativními a smysluplnými způsoby. (...)</i> ¹³⁵	před sebou své masky, a to není úplně jednoduché. Láska k sobě zní pro nás lépe, než „sebeláska“, slovo zavánějící nežádoucím egoismem.
<i>„Lidé, kteří mají rádi sebe a své tělo, nikdy neurážejí sebe ani ostatní.“</i> ¹³⁶	Miluji sebe , jsem sebevědomý, mohu milovat i ostatní a respektovat je takové, jací jsou.

Don Miguel Ruiz: Čtyři dohody

Don Miguel Ruiz, je, jak uvádí, *naguálem* z Rodu Orla, toltéckým válečníkem. Předkládá čtenářům učení Tolteků, kteří v jižním Mexiku „byli známi jako muži a ženy poznání.“¹³⁷ Toto učení bylo dlouho uchováváno v tajnosti z obavy před zneužitím, nyní však nastal čas zpřístupnit je světu. Zdůrazňuje, že nejde o náboženství, ale o duchovní nauku, která zprostředkovává „*způsob života vyznačující se snadnou dostupností štěstí a lásky.*“¹³⁸ Někteří mohou namítat, že co je snadno dostupné, je bez ceny, nemá hodnotu. Na to Ruiz odpovídá, že toto naše uvažování je přirozené, neboť jsme si jako společnost i jako jednotlivci vytvořili návyk na utrpení.¹³⁹ Tohoto návyku se můžeme zbavit tím, že budeme dodržovat systém Čtyř dohod, jimiž „zlomíme kouzlo“, které nás nutí žít v pasti, podřízenosti, konformitě, *ochočenosti*.

První dohoda zní: *Nehřešte slovem*. To znamená, zvažovat věty, které vypouštíme z úst, protože mohou někoho ranit. Také o sobě bychom měli mluvit a uvažovat pozitivně, neboť prohlášení „Ty zase vypadáš“ nás podvědomě programuje k tomu, abychom se vnímali jako oškliví. Pokud se ztotožníme s kritikou naší osobnosti, stane se vnější kritika kritikou vnitřní, a my ochotně přenecháváme kritikovi (rodiči, soudci v nás) svou sílu, nebo ji dokonce přenecháváme jiným lidem. Ti si potom kladou nárok rozhodovat o našem

¹³⁵ HAY, s. 23.

¹³⁶ HAY, s. 23.

¹³⁷ RUIZ, Miguel. *Čtyři dohody*. Hodkovičky: Pragma, 2001, 134 s. ISBN 80-720-5826-6. S. 8-9.

¹³⁸ RUIZ, s. 9.

¹³⁹ RUIZ.

šťestí.¹⁴⁰ Nejde zde o to, abychom nezhodnotili vlastní jednání, aktivity či chyby a neuvažovali nad zpětnou vazbou z okolí. Ale měli bychom vždy mít na paměti, že to, co ostatní říkají, nemusí vždy myslet v náš prospěch, a že jim také nemusíme vše věřit. Podle pravidel asertivní komunikace: my rozhodujeme, nakolik jsme odpovědní za problémy (potažmo názory) jiných. Druhá dohoda zní: *Nevytvářejte žádné domněnky*. V překladu: komunikujte, ptejte se, sděľujte své pocity. Třetí dohoda zní: *Neberte si nic osobně*. Jinými slovy: nepřeceňujte svou osobní důležitost, vše se vás netýká. Chování jiných je způsobeno světem, jak jej vidí oni, a nemá nic společného s námi. Čtvrtá dohoda zní: *Děľte všechno, jak nejlépe dovedete*. To znamená vždy podat svůj nejlepší výkon, jakého jsme v danou chvíli schopni. A to v každém okamžiku a při každé činnosti, kterou se zabýváme, ať se jedná o vaření či hru s dětmi, nebo práci na počítači. Ruiz upozorňuje, že nejsme vždy schopni dělat vše na stejné úrovni kvality. Abychom však netrpěli pocity viny a frustrace, vědomí, že jsme podali nejlepší možný výkon, jakého jsme v danou chvíli byli schopni, a že příště na základě zkušeností a cvičení budeme ještě lepší, nám dává klid a vyrovnanost, sebevědomí a sebeúctu.¹⁴¹ Nemusíme se „tepat“ a porovnávat se s ostatními, nemusíme s nikým soutěžit. Jsme dokonalí takoví, jací právě v tu chvíli jsme. Radost nám přináší tvorba, aktivita, činnost. My již můžeme být uvědoměľými rodiči, kteří své děti nebudou zbytečně negativně programovat, ačkoli nejsme dokonalí, ale snažit se můžeme a musíme!

Tato kniha nás učí, jak se nechovat k sobě a k dětem zejména: jak nevkřádat do mysli dětí negativní vzorce chování a myšlení, ale naopak. Kolik času trávíme tím, že nechápavě kroutíme hlavou nad jednáním ostatních? Odpustit někomu neznamena schválit jeho špatný čin. Jen zbavit sebe sama tíhy nenávisti.

Text se mi zdá býti návodem spíše pro pokročilé, protože argumenty, se kterými pracuje, se dají velice snadno převrátit v opačná tvrzení, a potom vyznívají naprosto sobecky a asociálně. Ačkoli je vše napsáno velmi prostým jazykem, zdá se, že úspěch aplikace uvedených metod záleží z velké části na dobré vůli a interpretaci čtenářově. Ovšem to se může stát i jiným textům, že jsou zneužitý, proto se mi naopak líbí pasáže, ve kterých je zdůrazňována moc a síla slova jako meče s dvojím ostřím.

¹⁴⁰ RUIZ.

¹⁴¹ RUIZ.

Jednoduchost, s jakou jsou jednotlivé myšlenky předkládány, může náročnější čtenáře odrazovat, protože zde nemusí nalézat takovou hloubku myšlenek, na jakou jsou zvyklí. Jsme-li v oblasti New Age literatury více sečtělí, a známe-li i něco málo z psychologie, může nám chvílemi předkládaná koncepce připadat úsměvná, případně máme pocit, že „to zas někdo objevil Ameriku.“ Právě míra popularity a dobrá prodejnost byla kritériem pro zařazení této knihy do praktické části, je to však právě zisk a dobrý obchod, co nám vytane na myšli, když vidíme, s jakou vervou chrlí nakladatelé na trh další „dodatky“ od stejných autorů. Viz například „reklamní“ tvrzení, že učení bylo doteď ukrýváno, a *až nyní máme jedinečnou příležitost* k jeho studiu.

Stejnomené představení Jaroslava Duška se s úspěchem hraje již několik let. Dušek dodává Ruizovým myšlenkám vtip, který v textu knihy nenajdeme. Přes kritiku, kterou můžeme aplikovat na knihu Čtyři dohody z hlediska vysoké komercionalizace, může být pro mnohé příležitostí k „otevření očí,“ sebereflexi a vyšší toleranci k chybičkám druhých.

Tabulka 2: Čtyři dohody - přehled témat v textu a jejich interpretace

Text	Interpretace
<p><i>"Jsem stvořen ze světla, jsem stvořen z hvězd. (...) Vše vzniká ze světla (...) vše, co existuje, je jedinou živou bytostí, a že světlo je poslem života, protože je živé a obsahuje veškeré informace.(...) Život je absolutní, nejvyšší silou, Tvůrcem, který vše stvořil. Vše, co existuje, je manifestací jediné živé bytosti, které říkáme Bůh."</i>¹⁴²</p>	<p>Vše je tvořeno energií, světlem. Každé stvoření je manifestací transcendentální bytosti.</p>
<p><i>„Lidské vnímání je pouze světlem, vnímajícím světlo (...) Hmota je zrcadlem - vše je zrcadlo, které odráží světlo a vytváří z něj obrazy - a že svět je iluze, Sen, je jako kouř, který nám brání vidět, co skutečně jsme. (...) Skutečné my je čistá láska, čisté světlo."</i>¹⁴³</p>	<p>Svět a vše, co vnímáme jako realitu, jsme si vytvořili sami svým myšlením.</p>
<p><i>„Sen planety je kolektivním snem miliard menších osobních snů, které společně vytvářejí sen o</i></p>	<p>Realita je iluze, kterou každý vnímá jiným způsobem. Obraz můj</p>

¹⁴² RUIZ, s. 12.

¹⁴³ RUIZ, s. 12-13.

Text	Interpretace
<p>rodině, o společenství, městě, zemi, a také sen o celém lidstvu. Sen planety obsahuje všechna pravidla společnosti, její názory, zákony, náboženství a různé kultury, způsoby, jimiž se projevuje, její vlády, školy, události a svátky.¹⁴⁴</p>	<p>reality se liší od obrazu reality někoho jiného. Kolektivní vědomí, kolektivní nevědomí.</p>
<p>„Jako děti jsme neměli možnost vybrat si, v co věřit, ale souhlasili jsme s informacemi, které nám ze snu planety předávali jiní lidé.¹⁴⁵</p>	<p>Děti věří každé informaci, přejaté od dospělých. Velká ovlivnitelnost implikuje velkou zodpovědnost vychovatelů.</p>
<p>„Jazyk je kód k porozumění a komunikaci mezi lidmi. (...) každé slovo je ve všech jazycích věcí dohody (...) Jakmile pochopíme kód, je naše pozornost upoutána a energie přechází z jedné osoby na druhou. Jediný způsob, jak předávat informace, je dohoda. (...) může upoutat naši pozornost, ale pokud jej neschválíme, informace o něm neuchovááme.¹⁴⁶</p>	<p>Jaký význam přidělíme slovu, je na nás (společnosti). Kódy se mění a v různých subkulturách mohou mít jiné významy, nebo skryté významy. Důležité je také, jak sdělení pochopíme skrze své osobní filtry, tj. vědomosti, zkušenosti, momentální náladu.</p>
<p>„Jakmile něco schválíme, uvěříme v to, a tomu se říká víra. Mít víru znamená bezpodmínečně věřit.(...) Den po dni, doma, ve škole, kostele i v televizi se nám říká, jak máme žít, jaký druh chování je přijatelný. A také se učíme hodnotit: sami sebe, sousedy, jiné lidi.¹⁴⁷</p>	<p>Společnost vede jedince ke konformitě. Často si ani neuvědomujeme, proč některé věci děláme, proč některé názory reprodukuje, aniž bychom je nejdříve zhodnotili. Na druhé straně provádíme neustálé posuzování všeho a všech, včetně sebe.</p>
<p>„Své děti, které tolik milujeme, cvičíme stejným způsobem jako domestikovaná zvířata: pomocí trestů a odměn. (...) tak se rychle vyvine potřeba upoutávat pozornost jiných lidí, (...) se snažíme</p>	<p>Systém odměna vs. trest. Manipulativní jednání. Strach. Potřeba vyniknout. Může vést buď ke slepé poslušnosti, nebo</p>

144 RUIZ, s. 15-16.

145 RUIZ, s. 17.

146 RUIZ, s. 17.

147 RUIZ, s. 19.

Text	Interpretace
<i>dělat to, co po nás jiní chtějí, abychom ji dostali (odměnu).¹⁴⁸</i>	k odporu a agresi. Případně k dosahování cílů lstí, či kriminálním činem.
<i>„Ochočování je tak silné, že v jistém okamžiku života už nepotřebujeme nikoho, kdo by nás musel dále napomínat (...) Jsme tak dobře vycvičení, že se ochočujeme sami. Sami se trestáme (...) sami se odměňujeme.¹⁴⁹</i>	Interiorizace hodnot společnosti. Konformita . Ovládání jedince i skupin. Superego .
<i>„Systém víry je jako kniha zákona, která vládne naší mysli. Cokoliv je v této knize, je bez přemýšlení naší pravdou. (...) když děláme něco proti knize (...) řekne soudce, že jsme se provinili, musíme být potrestáni a měli bychom se stydět.¹⁵⁰</i>	Trestající superego . Kognitivní disonance , nejistota, strach.
<i>„Existuje ještě jiná naše část, skrze niž přijímáme rozsudky, a ta se nazývá Oběť. Ta nese obvinění, vinu a hanbu. (...) ‚Já ubožák, (...) nezasloužím si lásku‘ (...)“¹⁵¹</i>	Hledání viníka , který způsobil, co se nám děje. Pocit vlastní bezmoci , komplex méněcennosti.
<i>„Člověk je jediným tvorem na zemi, který platí tisíckrát za tutéž chybu. (...) pokaždé, když si na ni vzpomeneme, je znovu obviníme a pošleme jim všechny emocionální jed (...)“¹⁵²</i>	Opakované otvírání starých ran . „Zacyklení“ se ve stále dokola omílaných trápeních.
<i>„Ve snu planety je normální, že lidé trpí, žijí ve strachu a vytvářejí emocionální dramata. (...) Na celém světě vidíme lidské utrpení, hněv, mstu, nebezpečné návyky, násilí v ulicích a obrovskou nespravedlnost. (...) co kontroluje vnější sen, je strach.“¹⁵³</i>	Strach je velmi silným (často podvědomým) motivem lidského jednání.

¹⁴⁸ RUIZ, s. 19-20.

¹⁴⁹ RUIZ, s. 21.

¹⁵⁰ RUIZ, s. 21-22.

¹⁵¹ RUIZ, s. 22.

¹⁵² RUIZ, s. 24.

¹⁵³ RUIZ, s. 24-25.

Text	Interpretace
<p>„Pociťujeme potřebu mít pravdu a ostatním ji upírat. Důvěřujeme tomu, v co věříme, a naše představy vedou k utrpení.“¹⁵⁴</p>	<p>Úporná snaha o prosazení vlastního názoru vede ke konfliktům a bere nám energii pro konstruktivní činy.</p>
<p>„Naše slovo je dar, který pochází od Boha. (...) Slovo je síla; je to moc, kterou máme k vyjadřování a komunikaci, k přemýšlení a tudíž i k vytváření situací v našem životě. (...) Jako má meč dvě ostří, dokáže i naše slovo vytvořit ten nejkrásnější sen, anebo vše okolo nás zničit. Jedním ostřím je zneužívání slova, což dělá ze života peklo. Druhým ostřím je čistota slova, jejímž prostřednictvím vytváříme pouze krásu, lásku a nebe na zemi. (...) Naše pozitivní slovo je bílou magií, zneužito se stává magií černou.“¹⁵⁵</p>	<p>Slovo je mocný nástroj. Měl by být používán uvědoměle.</p>
<p>„V průběhu našeho ochočování vyslovují naši rodiče a sourozenci své názory o nás, aniž by o nich přemýšleli. (...) věříte, že jste hloupý (...) Tato dohoda může být velmi lstivá a způsobí, že spoustu věcí děláte určitým způsobem jen proto, abyste se ujistil, že hloupý skutečně jste.“¹⁵⁶</p>	<p>Sebenaplnující se proroctví. Slovo jako mocný nástroj.</p>
<p>„Stavíme se proti sobě, když se kvůli něčemu odsuzujeme nebo obviňujeme. (...) Když jsme bez hříchu, přebíráme odpovědnost za své činy, ale nesoudíme se ani neobviňujeme. (...) Nehřešit slovem znamená nepoužívat slovo proti sobě.“¹⁵⁷</p>	<p>Sebeodsouzení a pocity viny jsou destruktivní.</p>
<p>„Pravda je nejdůležitější součástí toho, abychom slovem nehřešili. (...) pomluva. (...) je čistým jedem. (...) Jeden kousek zavádějící informace může zničit komunikaci mezi lidmi, způsobit, že</p>	<p>Nakažlivost pomluvy, očerňování, etiketizace. Vzbuzení pochyb, manipulace.</p>

¹⁵⁴ RUIZ, s. 27.

¹⁵⁵ RUIZ, s. 36-37.

¹⁵⁶ RUIZ, s. 39.

¹⁵⁷ RUIZ, s. 40.

Text	Interpretace
<p><i>každý člověk, kterého se dotkne, bude nakažen a nakazí další. (...) horší jsou černí mágové (...) kteří šíří viry záměrně. (...) Když vidíme svět očima počítačového viru, je snadné ospravedlnit si i to nejkřutější jednání.</i>¹⁵⁸</p>	
<p><i>„Když nebudeme hřešit slovem, poskytneme nám to rovněž imunitu (...). Negativní idea vstoupí do naší mysli jen tehdy, když je tam pro ni úrodná půda.</i>¹⁵⁹</p>	<p>Čistota myšlenek a vyjadřování nás chrání před manipulací slovem.</p>
<p><i>„Míru čistoty svého slova můžete měřit úrovní své sebelásky. Jak moc se máme rádi a jaké máme o sobě pocity je v přímém poměru ke kvalitě a integritě našeho slova. (...)</i>¹⁶⁰</p>	<p>Čistota myšlenek a vyjadřování nás chrání před manipulací slovem. Láska k sobě. Sebereflexe.</p>
<p><i>„Když si vezmeme něco osobně, činíme tak na základě předpokladu, že ostatní vědí, co je v našem světě, a pokoušíme se vnutit jejich světu náš svět. (...) když si bereme věci osobně, cítíme se uražení a naši reakcí je obrana našich názorů, což vede ke konfliktům (...)</i>¹⁶¹</p>	<p>Etnocentrismus, egocentrismus, nastavení osobních filtrů. Úporná snaha o prosazení vlastního názoru vede ke konfliktům a bere nám energii pro konstruktivní činy.</p>
<p><i>„To, co říkají, co dělají a názory, které vyjadřují, je v souladu s dohodami v jejich myslích (...) když nám budou říkat, jak jsme báječní, neříkají to kvůli nám (...) Není třeba čekat, až nám jiní lidé řeknou, jak jsme báječní.</i>¹⁶²</p>	<p>Názor ostatních by neměl ovlivňovat naše sebehodnocení ani sebelásku.</p>
<p><i>„Lidé mají na utrpení v různých rovinách a stupních návyk a navzájem se v něm udržují. Lidé souhlasí s tím, že si budou navzájem pomáhat v tom, aby trpěli. (...) Máme-li potřebu být uraženi, snadno najdeme lidi, kteří nás budou urážet.</i></p>	<p>Tím není schvalováno ani doporučováno jakékoli negativní jednání vůči druhým. Míněno je zrcadlení a přitahování zkušeností do života podle svých myšlenek,</p>

¹⁵⁸ RUIZ, s. 45-49.

¹⁵⁹ RUIZ, s. 50.

¹⁶⁰ RUIZ, s. 50.

¹⁶¹ RUIZ, s. 54-55.

¹⁶² RUIZ, s. 54-58.

Text	Interpretace
<i>A podobně - jestliže budeme s lidmi, kteří potřebují trpět, něco v nás způsobí, že je budeme urážet.</i> ¹⁶³	potažmo životního plánu. Řekla bych, že právě tento odstavec se může stát příčinou největší kritiky knihy, zejména může být zdrojem špatného pochopení a negativních interpretací.
<i>„Nemáme nikdy odpovědnost za činy druhých, neseme odpovědnost jen za ty své.“</i> ¹⁶⁴	Odpovědnost za vlastní jednání. Nenechat se manipulovat.
<i>„Vytváříme si domněnky o tom, co jiní lidé říkají nebo dělají, bereme to osobně a pak je obviňujeme a reagujeme tak, že svými slovy vysíláme jed.“</i> ¹⁶⁵	Nedostatek komunikace vytváří nedorozumění, zbytečné konflikty a negativní pocity.
<i>„Vidíme a slyšíme jen to, co chceme. Nevnímáme věci tak, jak jsou. Vytváříme si domněnku, že každý vidí život stejně jako my. Předpokládáme, že ostatní myslí stejně (...).“</i> ¹⁶⁶	Etnocentrismus a egocentrismus, nastavení osobních filtrů.
<i>„(...)rovněž domněnky o nás samých, což vede ke spoustě vnitřních konfliktů. (...) Protože si neuděláme čas na to, abychom sami sobě položili otázky a zodpověděli si je.“</i> ¹⁶⁷	Podívat se do svého nitra, sebereflexe, introspekce vede k většímu sebeuvědomění .
<i>„Opravdová láska přijímá jiné lidi takové, jací jsou, aniž by se je pokoušela změnit. (...) Milujete-li mne takového, jaký jsem, tak dobře (...) Nemilujete-li (...) také dobře.“</i> ¹⁶⁸	Neměli bychom být závislí na hodnocení ostatních .
<i>„Způsob, jímž se můžeme vyhnout vytváření domněnek, je klást otázky. Ujistěme se, že komunikace je jasná. Pokud nerozumíme, zeptejme se. (...) Kdyby tak dokázali komunikovat</i>	Nedostatek komunikace vytváří nedorozumění, zbytečné konflikty a negativní pocity.

¹⁶³ RUIZ, s. 61.

¹⁶⁴ RUIZ, s. 64.

¹⁶⁵ RUIZ, s. 67-68.

¹⁶⁶ RUIZ, s. 69-72.

¹⁶⁷ RUIZ, s. 72.

¹⁶⁸ RUIZ, s. 73-74.

Text	Interpretace
<i>všichni lidé, bez zhřešení slovem, nebyly by žádné války, žádné násilí, žádná nedorozumění.</i> ¹⁶⁹	
<i>„vždy dělejte vše, jak nejlépe dovedete. (...) ne více, a ne méně. (...) prožijeme intenzivní život. Budeme výkonní, budeme se k sobě dobře chovat, protože budeme odevzdávat své rodině, své komunitě to nejlepší (...) co nás učiní skutečně šťastnými, jsou činy. (...) být aktivní, ale ne proto, že čekáme odměnu, nýbrž proto, že to tak máme rádi. (...) Odměny přijdou také, ale my k nim nebudeme připoutáni.</i> ¹⁷⁰	Podat výkon v maximální kvalitě , jaké jsme v dané chvíli schopni. Bez pocitu viny a frustrace. Aktivita a činnost, radost ze života, práce.
<i>„Být činný znamená naplňovat život. Nečinnost je způsob, jímž život popíráme. (...) Existenci Boha dokazuje právě naše existence (...) je důkazem života a energie. (...) Vyjadřujeme vlastní božskost tím, že jsme naživu a že milujeme sami sebe a ostatní.</i> ¹⁷¹	Aktivita a činnost , radost ze života, práce. Spojení s Bohem (Vesmírem) Láska k sobě a druhým.
<i>„ (...) ctít své tělo, mít z něj potěšení, milovat je, krmit, čistit a léčit (...) spojení mezi námi a Bohem.</i> ¹⁷²	Zdravé a opečovávané tělo znamená zdravou a spokojenou duši (ducha), ano životu.
<i>„(...)soustřeďte pozornost na dnešek a žijte v přítomném okamžiku.</i> ¹⁷³	Žít tady a teď. Nelpět na minulosti, nebát se budoucnosti.
<i>„Není nutné, abychom obviňovali rodiče, (...) pokud nám ublížili, bylo to způsobeno jejich vlastním ohočením, jejich vlastními obavami, jejich vlastní vírou. Na programování, které prodělali, neměli žádný vliv, takže se ani jinak chovat nemohli.</i> ¹⁷⁴	Odpuštění, pochopení, přijetí faktu, že rodiče jsou také jen lidé.

¹⁶⁹ RUIZ, s. 75-76.

¹⁷⁰ RUIZ, s. 79-84.

¹⁷¹ RUIZ, s. 85-88.

¹⁷² RUIZ, s. 90.

¹⁷³ RUIZ, s. 93.

¹⁷⁴ RUIZ, s. 97.

Shakti Gawain: Život ve světle

Shakti Gawain patří ke klasickým autorkám New Age. Klade důraz na transformaci osobnosti, na propojení s Vesmírem pomocí energetického kanálu, jímž se člověk stane, jakmile se zbaví blokády, které zabraňují energii volně procházet jeho tělem. Tím, že je transformován jednotlivcem, se časem stane, že je transformace postupně provedena v celé společnosti. Znamená to, že každý, kdo na sobě pracuje, tak přispívá ke zlepšení stavu světa a nastolení nové společnosti.¹⁷⁵ Často uváděným příkladem je známý efekt sté opice¹⁷⁶, jako přenos nových vzorců chování a myšlení, dá se říci telepatickou cestou.

„Nový svět bude vybudován, jestliže se otevřeme vyšší síle kosmu, která je v nás, a dovolíme kreativní energii, aby námi proudila. Čím více kontaktů bude mít každý z nás se svým spirituálním vědomím, tím více budeme zjišťovat, jaká nekonečná síla se v nás skrývá. Zároveň se sami naučíme a pochopíme, že si svou skutečnost, své okolí a vlastně celý život vytváříme sami a že jenom my jsme za to odpovědní. Změna nastane v každém jednotlivci, v každém individuu, ale čím více bytostí této transformace docílí, tím větší vliv to bude mít na ostatní.“¹⁷⁷

Tento model je ovšem možný pouze v případě, že bereme jako fakt, že existuje nějaká vyšší síla, na jakou se lze napojit. Toto napojení prostřednictvím intuice nás má vést celým životem, s tím, že rozum je třeba intuici podřídít, neboť ona ví lépe, co činit a kdy. Záchrana světa prostřednictvím transformace je nosnou ideou v oblasti New Age. Mohli bychom ji nazvat utopií. Mohli bychom se ptát, proč tedy není již dávno na světě vše v pořádku. Mohli bychom se tázat, jak je možné, že od doby největšího boomu těchto teorií (60. - 80. let 20. století) ještě nedošlo k žádným zřetelným změnám. Myslím si však, že právě inovace v pedagogických a výchovných metodách, jaké jsou popsány v teoretické části, příklon k všemožným alternativám léčení, vědecké teorie, které počítají s nehmotným světem a duší člověka, jsou projevem takové nenápadné transformace. Z antikultovního hlediska pak jde o jednoznačně škodlivý vliv způsobený matoucí ideologií. Lze na ni však pohlížet i prizmatem přirozeného (sociologického) vývoje společnosti v souvislosti s globalizací a postmoderní roztříštěností našich životů.

¹⁷⁵ GAWAIN, Shakti. *Život ve světle*. Praha: Pragma, 1992, 154 s. ISBN 80-852-1317-6.

¹⁷⁶ *Příroda.cz* [online]. 2004-2014 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.priroda.cz/slovník.php?detail=942>

¹⁷⁷ GAWAIN, s. 16.

Tabulka 3: Život ve světle - přehled témat v textu a jejich interpretace

Text	Interpretace
<p>"(...) čím více se odevzdám a čím více mám důvěry, tím více pociťuji, jak se můj svazek s vyšší mocí stává více osobní. Nyní doslovně cítím její přítomnost, která mne vede, miluje, povzbuzuje a učí."¹⁷⁸</p>	<p>Vyšší moc a její vedení mne podporují.</p>
<p>"Pokusili jsme se temné síly, které jsou v nás, dostat pod kontrolu vymyšlením spousty pravidel, čímž se intuitivní dobro a zlo, korektnost a nekorektnost, jak jednat a jak nejednat, nuceným způsobem pomíchalo. (...) tvrdíme, že naše iracionální povaha má vinu na všech potížích - nejen na našem osobním emocionálním dramatu, ale též na dramatu sociálním, jako je propadnutí drogám, alkoholu, zločinnosti, násilí, válce."¹⁷⁹</p>	<p>Potlačujeme svou iracionální, intuitivní stránku ve prospěch rozumu, jako něco, co neovládáme a proto je to nebezpečné.</p>
<p>"Až konečně přijmeme realitu vyšší moci a uvidíme, že ona námi proudí prostřednictvím intuice, bude nám úplně jasné, že naše osobní problémy a zármutky, v kterých se my i svět nachází, vznikají vlastně jen z toho, že neposloucháme naši intuici, náš vnitřek, naši vnitřní moudrost. (...) sociální a osobní problémy nejsou žádné příklady nekontrolovaného zacházení s naší emocionální, iracionální částí, ale jsou přímým výsledkem strachu z intuice, a z jejího utiskování."¹⁸⁰</p>	<p>Negativní jevy jsou zapříčiněny „odpojením“ od intuice, od vedení vyšší mocí (Bohem, Nejvyšší inteligencí).</p>
<p>"(...) se můžeme radovat ze všeho, co nám svět nabízí (...) jsme-li v každém momentě schopni a ochotni se toho zřeknout. (...) ego (...) má pocit, že</p>	<p>Strach z nedostatku je způsoben egem. Nelpět na materiálních hodnotách i společenských</p>

¹⁷⁸ GAWAIN, s. 20.

¹⁷⁹ GAWAIN, s. 22.

¹⁸⁰ GAWAIN, s. 22.

Text	Interpretace
<i>zahyne, nebude-li mít určité věci (...)</i> ¹⁸¹	vztazích nás činí svobodnými .
<i>"Jak dlouho budeme zaměřeni na okolní svět, tak dlouho bude v nás prázdné, hladové místo, které bude stále křičet a žadonit o naplnění. Jestliže svou pozornost věnuji kosmu, mohu mít vše."</i> ¹⁸²	Zaměřenost na vnější svět znamená přehlížení našeho nitra, potlačení jeho potřeb .
<i>"Vše v mém životě je můj zrcadlový odraz (...) Když něco vidím nebo cítím, když má něco na mne vliv, je to tím, že to má bytost k sobě přitáhla nebo si to sama vytvořila s úmyslem poučit se ze vzniklé situace. Všichni lidé v mém okolí jsou zrcadlovým odrazem mých pocitů a rolí, které mám ve svém nitru."</i> ¹⁸³	Zrcadlení. Problémy, překážky a vztahy jsou nástroji našeho učení a růstu .
<i>"Vím, že nic není negativní, všechno je dar, který mi dává více sebevědomí. Kdybych již byl dokonalý, tak bych zde nebyl. Proč bych se měl zlobit sám na sebe kvůli věcem, kterých jsem si předtím nebyl vědom. (...) zaujmout co nejvíce láskyplný postoj vůči sobě v době učebního procesu."</i> ¹⁸⁴	Problémy, překážky a vztahy jsou nástroji našeho učení a růstu . Láska a tolerance sama k sobě.
<i>"Máš-li ve svém životě problémy, znamená to, že chce kosmos poutat Tvoji pozornost. (...) Budeš-li okamžitě svou pozornost věnovat těmto malým signálům, tak se budeš rychle učit, ale jestliže je budeš ignorovat, budou problémy čím dál větší a budou trvat tak dlouho, že se jim nakonec nebudeš moci vyhnout a tím pádem se jimi začneš zabývat."</i> ¹⁸⁵	Zrcadlení. Problémy, překážky a vztahy jsou nástroji našeho učení a růstu . Pokud je přehlízíme a neřešíme, „ upozornění “ budou stále důraznější .
<i>„Ženská intuice plus mužská síla činu je kreativita. K harmonickému kreativnímu životu je nezbytné,</i>	Důležitost vyrovnanosti ženského

181 GAWAIN, s. 28.

182 GAWAIN, s. 29.

183 GAWAIN, s. 32.

184 GAWAIN, s. 32.

185 GAWAIN, s. 33.

Text	Interpretace
<p>aby jak Tvoje ženská, tak i mužská energie byla plně vyvinutá a aby obě správným, přesným způsobem spolupracovaly. Pokud chceš svou vnitřní ženu a vnitřního muže přivést do dokonalé harmonie, musíš dát svou ženu na vedoucí místo. To je funkce, která je jí od přírody daná, ona je Tvou intuicí, dveřmi k vyšší inteligenci. Muž v Tobě ji poslouchá, to je základ jeho činů.(...) hovoříme o vnitřním procesu, který probíhá v každém z nás.¹⁸⁶</p>	<p>a mužského aspektu v nás. (Zde vidím zřetelně, jakým způsobem vznikla souvislost mezi New Age a feminismem. Gawain zdůrazňuje vnitřní osoby v nás, přesto zřejmě tento výrok někomu může znít silně provokativně. Ovšem nemá zde jít o něčí nadvládu.)</p>
<p>„Jsi-li ochoten určitý pocit v jeho plnosti zakusit, otevře se zablokovaná energie a ten pocit zmizí jako sníh na slunci. Po několika minutách, kdy jsme vše totálně prožili a procítili, tak bolest sama zmizí“¹⁸⁷</p>	<p>Své pocity uvolníme, jestliže je přijmeme a dovolíme si je prožít. Mohou potom odeznít a přestat nás trápit.</p>
<p>„Pocit být obětí přichází z myšlenky, že jsme bezmocní, že svět, lidé, společnost s námi dělá různé věci a nám nezbývá nic jiného, než to akceptovat. (...) Pomocníci nevědí, jak pomoci sami sobě a proto se zaměřují na pomáhání jiným, aniž by si uvědomili, že se tím vlastně pokoušejí vyplnit svoji vlastní potřebu. Oni potřebují oběti, aby se o ně mohli starat, věří, že ten druhý je slabý a bezmocný a že tudíž potřebuje jejich pomoc.“¹⁸⁸</p>	<p>Postoj oběti je destruktivní a pasivní. Abychom mohli pomoci jiným, musíme sami být vyrovnaní a uvědomělí. Odpovědnost sama za sebe.</p>
<p>„Co to znamená ‚starat se sám o sebe‘? (...) důvěřovat své intuici a podle ní se řídit a žít. Znamená to, že sobě věnuji dostatek času, abych mohla vyslyšet své pocity - včetně pocitu dítěte ve mně, které se cítí občas zranitelné nebo se bojí - a pak se o ně láskyplně postarat. Znamená to, že moje potřeby přijdou na první místo a že budu</p>	<p>Respektovat sebe a své pocity, sebereflexe, láska k sobě. Zrcadlení.</p>

¹⁸⁶ GAWAIN, s. 47.

¹⁸⁷ GAWAIN, s. 70.

¹⁸⁸ GAWAIN, s. 78.

Text	Interpretace
<i>důvěřovat faktu, že co si dovolím já, to mi ostatní také dovolí.</i> ¹⁸⁹	
<i>„Naše děti potřebují od nás vlastně jen dvě věci: 1. Musí být uznány jako silné a spirituálně dobře vyvinuté bytosti. My musíme s nimi od začátku tímto způsobem komunikovat a ony neztratí svou sílu a kontakt se svou duší, jak se stalo většině z nás. (...) 2. Potřebují nás jako příklad, jak ve světě s jeho formami efektivním způsobem žít.(...) Jsou velmi pozorné a pragmatické a proto se řídí podle našich činů a ne podle našich slov.</i> ¹⁹⁰	Respekt k osobnosti dítěte, láskyplná podpora . Dávat dobrý příklad.
<i>„(...) peníze jsou zrcadlením energie, která proudí naším kanálem. Čím více se budeme v okolním světě vyjadřovat na základě naší intuice, tím silnější bude náš kanál a tím více peněz budeme mít ke své potřebě.</i> ¹⁹¹	Intuitivní vedení, soustředit se na pozitivní přístup, na hojnost . Zrcadlení.
<i>„Nemoc je zpráva našeho těla, která nám říká, že nějakým způsobem nenásledujeme svou energii a nepodporujeme své pocity.</i> ¹⁹²	Tělo nám signalizuje , že v některé oblasti děláme něco ve svůj neprospěch.
<i>„Čím nepohodlněji se cítíme s naší vlastní energií, tím více jsme nakloněni používat různé drogy (...) čímž naše tělo ještě více vyčerpáme (...) kdyby lidé skoncovali s požíváním těchto látek, našli by opět svou vlastní energii (...) Já vidím propadnutí drogám jako způsob, jak držet svou sílu pod kontrolou.</i> ¹⁹³	Drogy i nelátkové závislosti jsou způsobem, jak se otupit , abychom nemuseli pohlédnout do vlastního nitra , činit změny, řešit problémy, zdokonalovat se a aktivně žít.
<i>„Jestliže budeš následovat přirozený proud své energie, tak budeš mít krásné tělo. Důvěřuj sám sobě, spi, jak dlouho chceš, zůstaň v posteli, když</i>	Poslouchejme vnitřní vedení a dejme tělu, co potřebuje . Budeme pak zdraví na těle i na

189 GAWAIN, s. 89.

190 GAWAIN, s. 98-99.

191 GAWAIN, s. 118.

192 GAWAIN, s. 127.

193 GAWAIN, s. 129.

Text	Interpretace
<p><i>budeš potřebovat více klidu. Fyzicky se vyjadřuj tak, abys měl dobrý pocit. Jez to, co Tvé tělo chce jíst a následuj své srdce. Budeš-li ochoten důvěřovat svému tělu, naučíš se tím, co je pro Tebe dobré.</i>¹⁹⁴</p>	<p>duchu.</p>
<p><i>„Vědomí každého individua je spojeno s vědomím masy a je jejím dílem. Když malá, ale důležitá skupinka přestoupí do vyšší úrovně vědomí a změní tím své chování, je tato změna znát i v chování ostatních.</i>¹⁹⁵</p>	<p>Proměna jednotlivce má vliv na stav společnosti a světa.</p>
<p><i>„Chudoba osobní a světová je udržována vědomím a přesvědčením většiny lidí, kteří věří v nedostatek.</i>¹⁹⁶</p>	<p>Pokud někde spatřujeme negativní sociální jevy, zrcadlí to naše nitro. Proměna jednotlivce tak má vliv na stav společnosti a světa.</p>
<p><i>„Nedostatek respektu k přírodě a nedostatek harmonie s přírodou může vzniknout jedině ve společnosti, kde každé individuum zanedbává svou ženskou, intuitivní stránku. (...) Země je naším kolektivním ‚tělem‘. Způsob, jak se k Zemi chováme, je zrcadlem způsobu, jak se chováme k našemu tělu.</i>¹⁹⁷</p>	<p>Důraz na vyrovnanost vnitřní ženské a mužské stránky, intuice má mít vedoucí úlohu.</p>
<p><i>„Musíme být ochotni každou formu násilí, chudoby a nerovnováhy v nás uznat a vyléčit, jestliže opravdu chceme nechat tyto problémy zmizet. Vyléčení v osobní a planetární úrovni se neuskuteční, když budeme naše pocity zapírat a schovávat“.</i>¹⁹⁸</p>	<p>Pokud někde spatřujeme negativní sociální jevy, zrcadlí to naše nitro. Proměna jednotlivce tak má vliv na stav společnosti a světa.</p>
<p><i>„Bude trvat ještě nějaký čas, než se v televizi provalí vědomí nového světa. (...) Je jasné, že síla</i></p>	<p>Média mohou mít vliv, který závisí na předávaném obsahu, tedy</p>

¹⁹⁴ GAWAIN, s. 131.

¹⁹⁵ GAWAIN, s. 144.

¹⁹⁶ GAWAIN, s. 147.

¹⁹⁷ GAWAIN, s. 147.

¹⁹⁸ GAWAIN, s. 147.

Text	Interpretace
<i>médií (...) může mít velký vliv na skupinové vědomí a vyvolat velkou odezvu.</i> ¹⁹⁹	i pozitivní.

Zdenka Blechová: Jak porozumět sobě a dětem

Knihy Zdenky Blechové jsou psány na základě jejích životních zkušeností, a také prostřednictvím channellingu.²⁰⁰ Ten, kdo pozorně čte, může v nich najít porozumění, návod na řešení vlastních problémů, životní nadhled i humor. Pro textovou analýzu jsem vybrala knihu *Jak porozumět sobě i dětem, aneb co je dobré vědět, a o čem nevíme.*²⁰¹ Ačkoli text obsahuje i jiné informace, snažila jsem se zaměřit zejména na tematiku péče o děti a jejich výchovy. Kontext New Age se zde promítá zejména díky čerpání informací z Vesmíru prostřednictvím automatického písma, víry v reinkarnaci za účelem zdokonalování duše, a víry v jemnohmotné energie, které nás všechny ovlivňují, včetně duší nenarozených dětí. Některé informace mohou vyznívat překvapivě, například postoj k interrupci. Blechová nesoudí, poukazuje na možnost růstu skrze vlastní činy, které nás zasahují hlouběji, než si myslíme. Upozorňuje na duši dítěte, která od okamžiku početí vnímá pocity a myšlenky matky, a může být jimi kladně či záporně ovlivněna.

Ve výchově mají rodiče především dát dítěti citovou podporu, vnímat je a respektovat, materiální věci nejsou považovány za zlo, ale nemají mít přednost před vztahy.

V opozici by se dala tématice znova vytknout „nevědecká“ fakta, se kterými autorka operuje, stejně jako to, že spoustu podobných myšlenek můžeme najít v klasických publikacích o výchově. Protože o její díla je velký zájem, (karty, knihy, relaxační a meditační CD) je její činnost i výnosným obchodem. Jsme ochotni platit za spravení zubu, za nábytek, za léky, ale platit za informace či rady nám stále připadá podivné. Avšak co je zdarma, toho si většinou příliš nevážíme.

¹⁹⁹ GAWAIN, s. 150.

²⁰⁰ Channelling - čerpání informací "kanálem", tedy telepatickým propojením s Vesmírem, či jinými zdroji informací, často prostřednictvím tzv. automatického písma, nebo prostě jako intuitivní, duševní vjem, vhled.

²⁰¹ BLECHOVÁ, Zdenka. *Jak porozumět sobě a dětem, aneb co je dobré si uvědomit a o čem nevíme.* 2. upr. vyd. Plzeň: Nakl. Z. Blechové, 2009, 152 s. ISBN 978-80-904007-7-1.

Tabulka 4: Jak porozumět sobě a dětem - přehled témat v textu a jejich interpretace

Text	Interpretace
„Nejsprávnější je vždy to, co cítím, a ne to, co říkají druhí. (...) Nikdo nemůže mně a mému dítěti rozumět tak, jako já sama. (...) Nic není dokonalého a ani dokonalost neexistuje, a proto se nesnažte být dokonalí. Stačí, když budete citliví.“ ²⁰²	Důvěřovat vlastnímu citění, perfekcionismus není nutný.
„Dítě již od svého vzniku vnímá vše, co se okolo něj děje, prostřednictvím energie. Cítí, jestli se na něj těšíme, nebo zda je nám přítěží.“ ²⁰³	Dítě je dar. Pozor na vlastní myšlenky a motivaci.
„Většinou potratíme do tří měsíců těhotenství vinou našich myšlenek. Je důležité být opatrná na své myšlenky.“ ²⁰⁴	Dítě je dar. Pozor na vlastní myšlenky a motivaci.
„Na své cestě životem zažíváme mnoho hořkých situací. Ale nesmíme zatrpknout, jinak k cíli nedojdeme. Jsou to jen zkoušky, zda obstojíme ve svém poslání na Zemi.“ ²⁰⁵	Vytrvalost, nevzdávat se. Zdoláváním problémů a překážek se učíme.
„(...) když dítě něco nechce, nenuťte ho za každou cenu. (...) se řiďte instinktem, ne tím co je dáno příručkami a instruktážemi. Každá maminka dokáže dokonale vycítit požadavky a přání svého potomka.“ ²⁰⁶	Respekt k přáním dítěte. Řídit se vlastním citěním - intuicí.
„Když člověk umře, odejde vlastně jen tělo. (...) jdeme zpět domů, kde si navlékneme nový šat - nové tělo - a vrátíme se opět na některou planetu v rámci našeho dalšího učení.“ ²⁰⁷	Reinkarnace, opakované vtělování za účelem zdokonalování duše.
„První rok dítěte je nejdůležitější v životě. (...)“	Respekt k přáním dítěte. Věnovat

202 BLECHOVÁ, s. 8.

203 BLECHOVÁ, s. 11.

204 BLECHOVÁ, s. 18.

205 BLECHOVÁ, s. 25.

206 BLECHOVÁ, s. 28.

207 BLECHOVÁ, s. 30.

Text	Interpretace
<i>Pokud jeho pocity nejsou uspokojeny, buduje se v něm nedůvěra vůči Zemi. V dospělosti se to pak projevuje tím, že si vytváří vztahy více k věcem než k lidem.</i> ²⁰⁸	mu spíše citovou než materiální náklonnost.
<i>„Prostřednictvím interrupce se žena učí vnímat své pocity a učí se zacházet se svojí budoucí rolí matky. (...) Žena si může (...) uvědomit, že dítě je dar, který si zaslouží mnohem větší úctu.</i> ²⁰⁹	Zkušenostmi nabývá člověk jiný náhled na život. Dítě je dar.
<i>„Vše ve vašem těle by mělo probíhat dle přirozeného řádu přírody a nemělo by být narušováno okolními vlivy. (...) Až se propracujete k větší lásce ve vztazích, nebude zapotřebí tyto tablety používat. Budou vznikat pevné svazky, které budou zodpovědné za své činy i děti, které se budou rodit jen z lásky a nikoli z nepochopení.</i> ²¹⁰	Zodpovědnost , mít dítě jen z lásky, hormonální antikoncepce je pro tělo škodlivá.
<i>„Není třeba tuto metodu uvádět do praxe, pokud si uvědomíte, že pokud nemohu mít děti, není to proto, abych se snažila otěhotnět jiným způsobem, ale proto, abychom si my rodiče něco vzájemně uvědomili. (...) tento človíček vám sice dá lásku, ale v dospělosti bude více nešťastný (...) že k vám byl dán z donucení (...)</i> ²¹¹	O umělém oplodnění: Duše je „nucena“ vstoupit do nepřirozeně stvořeného těla. Sebeuvědomění , reflexe vlastní motivace.
<i>„Vše co do výchovy vložíme, se nám časem vrátí zpět. Pokud dítě vychováme citově, bez přetvářek, v přirozenosti, bude v podvědomí brát ohled na rodiče (...)Pak se nemusíme bát, že nám dítě začne brát drogy, pít alkohol (...) Bude mít v sobě zábrany.</i> ²¹²	Vnímejme a vychovávejme děti tak, že jim dáme více citu a pozornosti , nenahrazujme je materiálními dary.
<i>„Dítě ještě neumí rozlišovat, umí jen mít rádo. (...)</i>	Psychosomatické problémy často

208 BLECHOVÁ, s. 31.

209 BLECHOVÁ, s. 36-37.

210 BLECHOVÁ, s. 38.

211 BLECHOVÁ, s. 42.

212 BLECHOVÁ, s. 51.

Text	Interpretace
<i>angíny a chřipky (...) astma (...) tyto všechny nemoci jsou spojeny s jeho zázemím v rodině. Když se zde dítě bojí, necítí se bezpečně a neumí říci, co cítí. Má v sobě chaos a nejistotu.</i> ²¹³	zapříčiní strach a nejistota dítěte.
<i>„Každý ocení rodiče, kteří nenadávají a nehledají chyby v druhých. Pochopte, že dítě nemůže za to, že jste nezvládli svůj život, proto se mu pomluvy přičítají.</i> ²¹⁴	Nepomlouvejme a neobviňujme ostatní, stresujeme dítě. Dáváme tím špatný příklad - vzor chování dítěti.
<i>„Dítě, které poznalo nezájem, neporozumění (tzn. nevytvořilo se citové pouto mezi ním a matkou), se bude snažit uniknout realitě prostřednictvím drog.</i> ²¹⁵	Citová deprivace je rizikovým faktorem pro patologické jednání .
<i>„Bulimie - dítě, které se často přejídá, si v těle vyvažuje nedostatek lásky. (...) svojí blízkostí nelze druhému zasahovat do jeho života, pouze ho můžeme podporovat v jeho úsilí.</i> ²¹⁶	Vnímejme a vychovávejme děti tak, že jim dáme více citu a pozornosti . Podpora , nikoli intervence.
<i>„Bulimie vzniká již v prvních třech měsících těhotenství. K jejímu vzniku může přispět, když matka odpírá plodu živiny tím, že odmítne potravu, na kterou má chuť, protože se děsí ztloustnutí.</i> ²¹⁷	Řídit se intuicí .
<i>„Anorexie - opak bulimie. Dítě trpí pocitem méněcennosti a chce vypadat za každou cenu lépe. (...) Je zapotřebí velké péče a trpělivosti. (...) hodně komunikace, stále si povídat, nezanedbávat dítě. Ale pozor! Nevnučovat se, vše se musí řešit s taktem!</i> ²¹⁸	Vnímejme a vychovávejme děti tak, že jim dáme více citu a pozornosti . Podpora , nikoli intervence.
<i>„Proč se narodilo toto dítě postižené?’ Jedinec se</i>	Reinkarnace , opakované vtělování

213 BLECHOVÁ, s. 55.

214 BLECHOVÁ, s. 59.

215 BLECHOVÁ, s. 80.

216 BLECHOVÁ, s. 81.

217 BLECHOVÁ, s. 82.

218 BLECHOVÁ, s. 82.

Text	Interpretace
<p><i>tak narodí proto, že chce být druhým nápomocný v jejich učení na Zemi. Za další vysvětlení pokládám, že postižení mohlo vzniknout v důsledku činů z minulých životů (...) má přes své postižení něco pochopit.</i>²¹⁹</p>	<p>za účelem zdokonalování duše.</p>
<p><i>„Z dítěte jen chceme nasávat energii prostřednictvím poslušnosti, objetím a hlazením. Neměli bychom k němu přistupovat jako k rovnocennému partnerovi?“</i>²²⁰</p>	<p>Respektovat osobnost dítěte.</p>
<p><i>„Ve stáří se stále častěji vracíme do dětství a vzpomínáme. Snažme se proto tvořit našim potomkům co nejkrásnější memoáry, které nebudou jen o nepochopení a škole, ale především o mnoha kouzelných společných zážitcích (...).“</i>²²¹</p>	<p>Vnímejme a vychovávejme děti tak, že jim dáme více citu a pozornosti, společné zážitky nenahradíme jen materiálními dary.</p>
<p><i>„Naše společnost ustrnula v představě, že děti, které jsou pomalé, jsou nemocné nebo hloupé, proto by se jim měla věnovat zvýšená pozornost.“</i>²²²</p>	<p>Děti, které jsou „jiné“, mohou mít jiné kvality, přesto nejsou méněcenné.</p>
<p><i>„Jak můžeme ovlivnit zdraví našeho dítěte? Při narození je nám jedna třetina dána dědičně po rodičích, prolíná se v našich genech až do sedmého pokolení. Další třetinu můžeme ovlivnit naší stravou a tu poslední myšlenkami.“</i>²²³</p>	<p>Způsob myšlení rodiče ovlivňuje i zdraví dítěte. Jíst jak nám říká tělo.</p>
<p><i>„Tělo může vstřebávat emoce a negativní pocity jen do určité míry. Když ji překročíme, nedokáže se s tím už vyrovnat a zhroutí se. (...) a to jak z přepracování, tak z nicnedělání. (...) Pokud dáme</i></p>	<p>Rovnováha těla a rovnováha mysli a duše jsou propojeny.</p>

²¹⁹ BLECHOVÁ, s. 83.

²²⁰ BLECHOVÁ, s. 85.

²²¹ BLECHOVÁ, s. 94.

²²² BLECHOVÁ, s. 98.

²²³ BLECHOVÁ, s. 100.

Text	Interpretace
<i>do rovnováhy klid a pohyb, dojde ke zlepšení naší psychiky, tím se pomalu dobíráme k harmonii. Mysl ovlivňuje celý náš život (...)</i> ²²⁴	
<i>„Pokud se cítíte zasaženi emocemi natolik, že se vám chce křičet, plakat nebo se z toho máte touhu vymalovat tužkou na papír, dejte průchod svým energiím. (...) své děti nechte vyplakat, nekárejte je za nárek. Pláč prospívá našemu zdraví, čistí naše nitro.</i> ²²⁵	Emoce je třeba projevit , aby nesomatizovaly.
<i>„Měli bychom si vážit jak své duše, tak svého těla, neboť obojí spolu úzce souvisí.</i> ²²⁶	Tělo a duše jsou propojeny. Úcta k oběma stránkám, duševnu i fyzičnu.
<i>„Odpuštění si dokážeme rozumově zpracovat, ale je důležité je přijmout i vnitřně. Když chci odpustit ostatním, je třeba si odpustit svoji hloupost nebo naivitu, kvůli nimž se mi to stalo. (...) je třeba si uvědomit, co mi to do života přineslo za poznání.</i> ²²⁷	Odpuštění. Zkušenosti. Růst.
<i>„My se stydíme za vnitřní pocity. Přejeme si uznání společnosti, ale ta uznává jen ty silné. Slabí jsou odmítáni. Z tohoto důvodu jsme si všichni pro jistotu nasadili masku. (...) Vše vychází z podstaty člověka, ne z podstaty okolí, proto je dobré nalézat sám sebe.</i> ²²⁸	Být sám sebou a vyjadřovat své pocity otevřeně nás osvobozuje.

224 BLECHOVÁ, s. 112.

225 BLECHOVÁ, s. 112.

226 BLECHOVÁ, s. 113.

227 BLECHOVÁ, s. 130.

228 BLECHOVÁ, s. 136-138.

3.3 Přehled kategorií

Kategorie uvádím v tabulce níže, pro srovnání je vždy znaménko plus tam, kde daná kategorie byla zaznamenána.

Tabulka 5: Přehled kategorií nalezených v textech a jejich srovnání

Kategorie	Miluj svůj život	Čtyři dohody	Život ve světle	Jak porozumět sobě a dětem
Odpovědnost jedince sama za sebe.	+	+	+	+
Slova máme užívat s rozmyslem, pomluva a neustálé hodnocení jsou destruktivní.		+		+
Vědomí maximálního výkonu = dobrý pocit.		+		+
Přímá, upřímná komunikace, pravdomluvnost.		+		+
Systém odměna X trest je manipulativní.		+		+
Odpovědnost za vzorce chování, které předáváme dětem.	+	+	+	+
Svět každý chápe skrze své osobní filtry.	+	+		+
Vše je tvořeno energií, světlem. Realita je iluze.		+	+	
Myšlenky utvářejí naši realitu. Myslet pozitivně.	+	+	+	+
Láska a respekt k sobě = láska a respekt k druhým = láska a respekt od druhých	+	+	+	+
Odpuštění sobě i druhým je nezbytné pro šťastný život.	+	+	+	+

Kategorie	Miluj svůj život	Čtyři dohody	Život ve světle	Jak porozumět sobě a dětem
Pochopení pro druhé.	+	+	+	+
Vždy se projevujeme na úrovni svého aktuálního poznání.	+	+	+	+
Každý, koho potkáme, je naším učitelem	+		+	+
Mé prožitky zrcadlí mé nitro.	+	+	+	+
Prostřednictvím řešení problémů a překážek se učíme.	+	+	+	+
Přítomnost, být tady a teď.	+	+	+	
Uvědomělost, sebereflexe. Sebevýchova, růst.	+	+	+	+
Jednání ostatních vůči mně zrcadlí mé vlastní jednání a smýšlení.	+	+	+	+
Zdraví - tělo a duše jsou propojeny.	+	+	+	+
Nemoc je upozorněním na mé nevhodné smýšlení a postoje.	+		+	+
Změna myšlení vede k uzdravení.	+		+	+
Lpění vede ke stagnaci, sebereflexe a změna myšlení k aktivitě a rozvoji.	+	+	+	+
Postoj oběti je nekonstruktivní.	+	+	+	+
Pocity jako vina, strach, zloba, závist vedou pouze k destrukci.	+	+	+	+

4 VÝSLEDKY TEXTOVÉ ANALÝZY

Porovnáním rozebraných textů a jejich uspořádáním do kategorií jsem získala přehled témat ve výše uvedených textech. Z výše uvedené **Tabulky 5** vyplývá, že hodnoty nalezené se ve všech zkoumaných textech v převážné většině opakují. Dá se říci, že v systému New Age se kategorie etické a výchovné (pedagogické) prolínají. Vzhledem k silně individualizovanému pojetí, co se týká působení na jedince, se jedná spíše o sebevýchovu. Jednotlivé kategorie jsem níže doplnila komentářem, se snahou zvážit argumenty pro a proti jejich užití v sociálně pedagogickém působení, pokud takové argumenty podle mého názoru existují.

4.1 Kategorie

V analyzovaných textech byly nalezeny tyto eticko-pedagogické kategorie:

- **Odpovědnost, a to jedince sama za sebe, vůči sobě i ostatním.** Ta jde však ruku v ruce s vědomím, že dělám to, co cítím, že je správné, a pomáhám jen v případě, že chci pomoci.²²⁹ Tak žiji upřímné vztahy, bez přetvářky, pocitu viny a zloby.

Dalo by se namítat, že je lidskou povinností v některých případech poskytnout pomoc druhému. Bez ohledu na víru a stav poznání, ve kterém se nacházíme, to vždy bude osobní morální kodex, který nám velí poskytnout např. první pomoc v případě ohrožení bližních na zdraví či na životě, a je věcí naší osobní statečnosti, jestli to opravdu uděláme.

Z pohledu New Age filosofie hovoříme spíše o syndromu pomocníka a oběti.²³⁰ Obět' je pasivní, nežije, ale přežívá svůj život, pomocník jí poručníkuje, neustále pomáhá, aby se nemusel zastavit a řešit své vlastní problémy. Budou-li se starat každý sám o sebe, čeká je osobní růst prostřednictvím zvládnutých překážek. Pro sociálního pedagoga to znamená umět nastavit pravidla tak, aby klienta naučil, jak si pomoci sám, naučil ho vlastní odpovědností.

- **Postoj oběti je nekonstruktivní.** Viz předchozí bod.

²²⁹ BLECHOVÁ.

²³⁰ GAWAIN.

- **Stop pomlouvám.** Neočernovat ostatní ani sebe, a to jak v osobních, tak veřejných vztazích (politika, bulvární časopisy apod.) **Upřímná, přímá komunikace, pravdomluvnost.** K tomu lze dodat, že neustálá přetvářka, pokrytectví a lež jsou (bohužel) stálou a výraznou součástí našich životů. Hrajeme role, nasazujeme si masky, děti vedeme k pravdomluvnosti, a potom jim svým chováním předvádíme pravý opak.
- **Odpovědnost za vzorce chování, které předáváme dětem.** Souvisí s předchozím bodem, máme děti učit a vychovávat svým příkladným vystupováním, jednáním, protože vnímají citlivě jakoukoli nesrovnalost mezi tím, co říkáme, a jak jednáme.
- **Přestat neustále posuzovat a hodnotit,** co je špatné a dobré, co je a není hezké. Pokud nebudeme mládež učit neustále něco, někoho posuzovat, nebude mít potřebu posmívat se spolužákům či kamarádům kvůli vzhledu, neznačkovému oblečení nebo povaze. Zabráníme tak vyústění těchto drobných prohřešků v šikanu, poruchy příjmu potravy či krádeže.
Zde se nabízí protiargument, že je třeba vyslovit kritiku, když se nám něco nelíbí, že bez hodnocení bychom se přece nemohli rozhodovat, nerozlišili bychom dobro a zlo, neoddělili bychom zrna od plev. Rozlišujme tedy, kdy hodnotíme, abychom přispěli k harmonii a prospěchu celku i sebe, a kdy proto, abychom uspokojili výkřiky svého raněného ega.
- **Nemanipulovat ostatními** skrze poskytování odměn a trestů.
Jak snadné je pro nás "vychovávat" děti prostřednictvím odpírání lásky či tělesným trestem. Jestliže se chceme takového způsobu vyvarovat, jistě nás to bude stát více úsilí a výsledky nemusí být vždy podle našich představ. Pokud přistupujeme k dítěti jako k samostatné osobnosti, musíme pak respektovat jeho cestu, jakou se vyvíjí, jaké povolání si vybere, jak si uspořádá život. Chceme-li naopak vytyčovat každý krok svého potomka, nebo mu umetat cestu, vychováme poslušného, konformního jedince, který si sám nebude vědět rady, nebo naopak „rebela bez příčiny,“ který v extrémním případě nebude uznávat a respektovat nic a nikoho. Manipulativním způsobem výchovy naučíme děti, jak manipulovat zase jinými, aby dostaly, co chtějí. A to může vést opět k patologiím, jak v osobních vztazích, tak třeba v kriminální sféře.
- **Být pilný, aktivní a čínorodý,** podat maximální výkon, jakého jsem v dané chvíli schopen, z toho plyne zdravé sebevědomí a radost z práce.

- **Svět každý chápe skrze své osobní filtry. Pochopení pro druhé. Vždy se projevujeme na úrovni svého aktuálního poznání.** Připustit, že názor jiného člověka, přístup k životu či víře, je stejně dobrý jako ten náš. Je někdy komické, jak jsme zahleděni do sebe do té míry, že dochází k mylnému výkladu toho, co nám druhá strana sděluje, jak se tváří, jak gestikuluje. Buďme dospělí, komunikujme otevřeně, nechme si objasnit, čemu nerozumíme. Připusťme, že i druhá strana někdy „nemá náladu,“ nerozpoutámejme válku kvůli špatně pochopenému gestu.
- **Myšlenky utvářejí naši realitu. Síla myšlenky, myslet pozitivně.** Ačkoli nám může připadat neslučitelné s naším světonázorem, že svět se všemi jeho výdobytky vědy a techniky, vědomostmi a ušlechtilými uměleckými díly, ale také se všemi svými problémy, by mohl být pouhou iluzí, za kterou jsme navíc spoluzodpovědní tím, jak uvažujeme, přece je možné využít pozitivního způsobu myšlení k lepšímu prožívání našeho života. Jiný přístup však může generovat postoj „Je-li všechno jen mája, iluze, proč se o něco snažit?,“ který je jednoznačně demotivující a tedy potenciálně škodlivý.
- **Láska a respekt k sobě - láska a respekt k druhým - láska a respekt od druhých.** Jestliže sama sebe nemám ráda, a nemám k sobě respekt, nemohu jej očekávat od svého okolí. Naopak, pokud jsem se sebou spokojená, akceptuje a respektuje mne i mé okolí. To souvisí s následujícím bodem.
- **Mé prožitky zrcadlí mé nitro.** Jednání ostatních vůči mně zrcadlí mé vlastní jednání a smýšlení. Prostřednictvím řešení problémů a překážek se učíme. Každý, koho potkáme, je naším učitelem. Měli bychom tedy být vděční i těm, kteří se k nám nezachovali dobře, protože jsou vlastně našimi pomocníky při našem růstu. Abychom se ze situace poučili, musíme přijmout, co se nám stalo, a sobě druhým odpustit.
- **Odpuštění sobě i druhým.** Nemusí to být snadné, protože se často jedná o závažné prohřešky. Abychom však mohli žít bez zátěže toho, co na nás bylo spácháno, je odpuštění nutné. New Age říká, že nejde o odpuštění zlého činu jako takového, ale o odpuštění duši člověka, který nám ublížil. Měli bychom odpouštět i sobě vše, nač nejsme zrovna hrdí, za co se trestáme. Jinak totiž narušujeme svoji sebelásku, a sebevědomí.
Taky se můžeme odolávat na spravedlnost: Copak bychom měli odpouštět vrahům, zlodějům a násilníkům? To přece nelze! Ptejme se tedy: jaký prospěch máme z toho, že ulpíváme na křivdách, které se nám staly? A co menší hříšky? Kamarádka nám třeba přebrala partnera. Jak dlouho se budeme „užírat“ myšlenkou na odplatu?

- **Přítomnost, být tady a teď.** Soustředíme-li se v každé chvíli na činnost, kterou právě děláme, a pocity, které prožíváme, nebude nás tolik zatěžovat a stresovat to co bylo v minulosti, a nebudeme se upínat k budoucnosti.

Takový přístup se zdá v rozporu k předchozímu bodu, že se učíme řešením problematických situací, a že bychom se k nim tedy měli vztahovat.

- **Pocity jako vina, strach, zloba, závist vedou pouze k destrukci.** Viz předchozí bod.
- **Zdraví - tělo a duše jsou propojeny.** Nemoc je upozorněním na mé nevhodné smýšlení a postoje. Změna myšlení vede k uzdravení.

Klasická medicína v ČR považuje obor psychosomatiky za lepší verzi léčitelství, tedy za obor neseriózní, stejně jako celostní koncept léčení jako takový.²³¹ Věřit v uzdravení pouhou myšlenkou lze považovat za scestné. Dokonce za nebezpečné, podléhá-li nemocný iluzi, že nepotřebuje pomoc „opravdového“ lékaře. Zkusme však vnést do svých úvah jiný náhled na životní situace, kterým jen prospěje, jsou-li přezkoumány ve světle pozitivního myšlení.

- **Uvědomělost, sebereflexe, sebevýchova, růst.** Zatímco sebereflexe a změna myšlení ponouká k aktivitě a rozvoji, naopak **lpění a strach ze ztráty** (na lidech, vztazích, věcech, situacích, křivdách, vyznání) **vede ke stagnaci**, potažmo v extrémních případech k patologickým jevům, jako je majetková trestná činnost, domácí násilí, stalking, apod. Námitky můžeme mít v tom smyslu, že přece je přirozené lpět na partnerovi a rodině, na majetku v potu tváře získaném. Ideou New Age je, že přístup k tomu všemu je nekonečný, a že nikdy nemusíme trpět nedostatkem²³² a užírat se strachem, že o cokoli přijdeme. Abychom jako sociální pracovníci (pedagogové) museli řešit méně často až následky zmíněnými patologiemi způsobené, považují primární prevenci zaměřenou na seberozvoj a sebereflexi jednotlivců za jeden z důležitých aspektů sociálně pedagogického působení.

²³¹ KONEČNÝ, Martin. O psychosomatice. *Psychosomatika.net* [online]. 2011 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: <http://www.psychosomatika.net/index.php/psychopolopaticky/73-o-psychosomatice>

²³² GAWAIN.

4.2 Shrnutí výsledků

Eticko-pedagogický systém v ideálech New Age podle mého názoru existuje, ačkoli jeho formulace není tak zřetelná a jednoznačná, jakou bychom našli v klasických etických kodexech, například v křesťanském desateru. Vesmírné zákony, které jsou implikovány ve většině textů, mohou být takovým kodexem. Jejich formulace však nebývá jednotná a jednoznačná, jak je pro New Age příznačným rysem díky jeho širokému záběru. Systém sám o sobě je zřetelný v textu Čtyři dohody, v ostatních knihách nepůsobí hodnoty tak sepjatě a uspořádaně, jak bychom od systému očekávali.

Pedagogické inovace a inovace v rodinné výchově, jež byly popsány v teoretické části, zřetelně vnímám v mnoha bodech jako analogické k myšlenkám prezentovaným v proudu New Age. Například důraz na rozvoj jednotlivce, jeho celoživotní sebevýchovu a sebevzdělávání, či respektu k dítěti jako k partnerovi, nikoli k podřízenému objektu edukace.

Co bych obecně rozebíraným textům vytkla, je, že jejich interpretace a aplikace, ačkoli dobře míněná, závisí na konotacích, jaké jim přisoudí konkrétní čtenář. Jednomu tak mohou sdělit, jak se osvobodit od stresujících škodlivých pocitů a zlepšit jeho sebezpožívání, u jiného, který je na jiné úrovni poznání, mohou vyvolat dojem, že asociální a sobecké jednání je zcela oprávněné. Sociální pedagogika má v tomto směru příležitost pomoci vytvářet takové prostředí, které jedince připraví na setkání s nejrůznějšími pojetími života a světa (včetně duchovních a náboženských nauk), a ovlivnit tak způsob, jakým jej jednotlivci budou chápat a uplatňovat.

Pokud si vždy zachováme vlastní úsudek, abychom dokázali rozlišovat, co je pro nás dobré a co ne, může nám způsob myšlení v duchovně zaměřených knihách poskytnout jiný náhled na situace, se kterými si nevíme rady, potěšit nás a povzbudit, naučit nás být odolnějšími vůči okolní manipulaci. Přínosem New Age mohou být techniky cvičení, meditace a relaxace, které slouží významným způsobem k regeneraci organismu i psychiky v rámci volnočasových aktivit, a to jak pro klienty, tak pro sociální pedagogy samotné.

ZÁVĚR

V každém oboru platí, že nástroj, se kterým pracujeme, je možno uchopit různými způsoby, a výsledek se bude lišit podle naší šikovnosti, zkušeností i pílě. V edukaci platí obzvláště, že bychom měli pracovat s citem i rozumem, se zájmem a láskou. Jaké další nástroje k tomu zvolíme, není až tak podstatné.

Čím může tato práce prospět sociální pedagogice? Například tím, že zvýší informovanost v oblasti tak rozšířeného jevu, jakým New Age je. Více informací umožní sociálnímu pedagogovi přistupovat ke skutečnostem, se kterými se setkává, s větším pochopením, které se projeví v lepší komunikaci s klienty, dokáže tak citlivěji reagovat na jejich potřeby.

Domnívám se, že pro sociální pedagogiku může být užitečné pracovat s některými prvky New Age. Protože se s tímto fenoménem setkáváme prakticky na každém kroku, je vhodné jej místo potlačování a démonizace pojmout vhodným způsobem, a přizpůsobit jej pedagogickým (sociálně pedagogickým) snahám. A to jak v oblasti sociálně pedagogické prevence, zejména primární, tak jako jeden ze způsobů relaxace a introspekce, bránící syndromu vyhoření, jež často v pomáhajících profesích hrozí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. 2005-2014 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>
- AKADEMIE SOCIÁLNÍHO UMĚNÍ TABOR: Waldorfská pedagogika* [online]. 2009 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.akademietabor.cz/studium/studijni-programy/waldorfska-pedagogika>
- Anthroposofická společnost: Anthroposofie* [online]. 2009 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.anthroposof.cz/co-je-anthroposofie/anthroposofie/>
- Anthroposofická společnost: Člověk a jeho dvojí původ* [online]. 2009 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.anthroposof.cz/co-je-anthroposofie/anthroposofie/anthroposofie/clovek-a-jeho-dvoji-puvod/>
- Asociace Lesních MŠ* [online]. 2011 [cit. 2014-03-24]. Dostupné z: <http://www.lesnims.cz/>
- Attachment parenting. *Brána k dětem* [online]. Rok neuveden. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.branakdetem.cz/clanek/attachment-parenting-34>
- BLATNÁ, Denisa. Radikálně jsme se odklonili od přirozenosti: rozhovor s Naomi Aldortovou. *Sedmá generace - společensko-ekologický časopis* [online]. 2012 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://www.sedmagenerace.cz/text/detail/radikalne-jsme-se-odklonili-od-prirozenosti>
- BLECHOVÁ, Zdenka. *Jak porozumět sobě a dětem, aneb co je dobré si uvědomit a o čem nevíme*. 2. upr. vyd. Plzeň: Nakl. Z. Blechové, 2009. ISBN 978-80-904007-7-1.
- BORZIĆ, Adam. Vnitřní slunce Michael. *Dingir* [online]. 2013 [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: http://www.dingir.cz/clanky/313/vnitri_slunce_michael.pdf
- Cesta panujícího Olomouc [online]. 2014 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://cesta-panujiciho.cz>
- FERGUSON, Marilyn. *The Aquarian conspiracy: personal and social transformation in the 1980s*. Los Angeles: Tarcher, 1980. ISBN 08-747-7191-9.
- Filosofický slovník*. Praha: Knižní klub, 2009. ISBN 978-80-242-2582-1.
- FRANCLOVÁ, Marta. *Zahájení školní docházky*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-802-4744-636.
- GAWAIN, Shakti. *Život ve světle*. Praha: Pragma, 1992. ISBN 80-852-1317-6.
- HAY, Louise L. *Miluj svůj život*. Praha: Pragma, 2008. ISBN 80-7205-104-0.
- HAY, Louise L. *Myšlenky síly*. Praha: Synergie, 2003. ISBN 80-860-9984-9.
- HEŘT, Jiří, ed. a ZLATNÍK, Čeněk, ed. *Věda kontra iracionalita: sborník přednášek [Českého klubu skeptiků - SISYFOS a AV ČR]*. 4. Praha: Věra Nosková, 2008. ISBN 978-80-903320-4-1.
- JANÁTOVÁ, Anežka. *Anthroposofická společnost: Zamyšlení nad pedagogikou* [online]. 2009 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.anthroposof.cz/clanky/detail/14-zamysleni-nad-pedagogikou/>

- KONEČNÝ, Martin. O psychosomatice. *Psychosomatika.net* [online]. 2011 [cit. 2014-04-24]. Dostupné z: <http://www.psychosomatika.net/index.php/psychopolopaticky/73-o-psychosomatice>.
- LOVELOCK, James. *Mizející tvář Gaii: poslední varování*. Praha: Academia, 2012. ISBN 978-802-0021-182.
- LUKÁŠOVÁ, Hana. *Cesty k pedagogice obratu*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013. ISBN 978-80-7464-222-7.
- LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1645-0.
- MALÝ, Radomír. *New Age je nejnovější stádium zednářství. Požaduje totalitní světovládu*. [online]. 2013 [cit. 2013-05-07]. Dostupné z: <http://euportal.parlamentnilisty.cz/Articles/9995-new-age-je-nejnovejsi-stadium-zednarstvi-pozaduje-totalitni>
- Mládež, hodnoty a volný čas*. Ed. Helena Pospíšilová. Olomouc: Hanex, 2010. ISBN 978-80-7409-036-3.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
- NOVOTNÁ, Eliška. *Sociologie sociálních skupin*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2957-2.
- PETRÁK, Milan. *Skrytá autorita: iracionalita a dav v člověku*. Praha: Dybbuk, 2011. ISBN 978-80-7438-053-2.
- Principy Montessori pedagogiky. *Společnost Montessori o.s.* [online]. 1999-2013 [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.montessoricr.cz/principy-montessori-pedagogiky/>
- PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.
- PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-977-1.
- RABAN, Miloš. *Duchovní smysl člověka dnes: od objektivního k existenciálnímu a věčnému*. Praha: Vyšehrad, 2008. ISBN 978-807-0219-331.
- RUIZ, Miguel. *Čtyři dohody*. Hodkovičky: Pragma, 2001. ISBN 80-720-5826-6.
- Sčítání lidu, domů a bytů 2001* [online]. 2005 [cit. 2014-02-21]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/index>
- Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. 2011 [cit. 2014-02-21]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30719&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>
- Sloboda v očkování* [online]. 2010-2014 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.slobodavockovani.sk/>
- STRUNECKÁ, Anna. *Jak změnit svět tady a teď*. Praha: Meduňka, 2012. ISBN 978-80-904750-6-9.
- STRUNECKÁ, Anna. *Varovné signály očkování*. Podlesí: ALMI, 2012. ISBN 978-80-87494-04-2.

Sisyfos - český klub skeptiků [online]. 2008 [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.sysifos.cz/index.php?id=slovník&act=zobrazit&idd=&pismo=&vyraz=1207222887&heslo=Indigov%E9%20d%ECti>

ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Na nových stezkách ducha: přehled a analýza současné religiozity*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-807-4290-602.

ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Přehled religionistiky*. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-807-3673-840.

The New Age Movement-HowShould a Christian Respond?. *DiscernIt* [online]. 2007 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://kimolsen.wordpress.com/2007/09/15/the-new-age-movement-how-should-a-christian-respond/>

TYCHO, A. P. *Tak mnoho cest: příručka o náboženství, sektách, New Age a nových duchovních směrech*. Olomouc: Spolek moravských nakladatelů, 2001. ISBN 80-238-7253-2.

WOLF, Josef. *Kdo je, kdo není v hnutí nového věku*. Praha: Votobia, 2000. ISBN 80-7220-092-5.

WILD, Rebeca. *Svoboda a hranice, láska a respekt*. Praha: DharmaGaia, 2010. ISBN 978-80-7436-005-3.

ZBÍRAL, David. *New Age a novopohanství* [online]. 2007 [cit. 2013-05-07]. Dostupné z: <http://www.david-zbiral.cz/NewAge.htm>

Zvládání emočních problémů školáků. Ed. Iva Stuchlíková. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-717-8534-2.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

NNH	Nová náboženská hnutí
NA	New Age
AP	Attachment parenting
BKM	Bezplenková komunikační metoda
ADD	Porucha pozornosti bez hyperaktivity
ADHD	Porucha pozornosti s hyperaktivitou

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Miluj svůj život - přehled témat v textu a jejich interpretace	43
Tabulka 2: Čtyři dohody - přehled témat v textu a jejich interpretace	48
Tabulka 3: Život ve světle - přehled témat v textu a jejich interpretace.....	56
Tabulka 4: Jak porozumět sobě a dětem - přehled témat v textu a jejich interpretace	62
Tabulka 5: Přehled kategorií nalezených v textech a jejich srovnání.....	67